

RI NO'JIB'AL WUJ

Keb' oxib' tzij puwi' ri No'jib'al Wuj

Ri No'jib'al Wuj xtz'ib'ax pa ch'ab'al Griego, keb' oxib' junab' chuxe' kanoq ri Kristo. Kaqachomaj che wene' xtz'ib'x pa tinimit Alejandri'a che k'o pa ri Egipto. Ri tinimit Alejandri'a nim ri ub'antajik chkiwach konojel ri tinimit che ek'o naqaj chrech ri polow Mediteraneo.

Ri ja k'olb'al wuj rech ri Alejandria' k'o keb' millones wuj chupam. Pa ri ojer tzij kanoq, man k'o ta jun k'olb'al wuj kariqtajik jacha weri'. Kaqilo che ri nim ub'antajik ri Alejandri'a, xoquje' kariqtajik pa ri K'ak' Chapb'al Q'ab', chiwila': *Etaqonelab' 18,24.27-28: ²⁴Jun ajjudi'o, Apolo ri ub'i, ri are' ajalejandri'a. Xpe pa ri Efeso; ri are' utz uk'amik e utz reta'maxik ri Tzij xub'ano. ²⁷Ri are' kraj kb'e pa ri Akaya; xa jek'uri' ri e'achalaxik kakiya uchuq'ab' arech kb'e chila' e kekitz'ib'aj ub'ik ri etijoxelab' arech utz uk'ulaxik kakib'an ri are'. Aretaq chi' ri are' xopan jela', kak'ulaxik ruk' utzil e jun nimalaj tob'anik chkech ri ekojonelab', ²⁸rumal rech che sib'alaj utz uk'utik xub'an chkiwach ri eajjudi'o, che ri Jesus are are' ri Kristo; e weri' ruk' ri Tzij kuk'utu."*

Ri No'jib'al Wuj, chrij ri Salomon b'enaq wi ri utz'ib'axik, pne' man are ta are' xutz'ib'aj. Ri uno'jib'al ri Salomon, kak'utik jacha k'amab'al no'j chkech ri ak'alab' eajjudi'o ek'o pa ri Alejandri'a e ri ek'o pa ri Egipto, ri eaka'lab' ri' che nim kakil wi ri nimalaj ukowinem ri kib'antajik ri eajgriego.

Ri wuj, oxib' uch'aqapil k'olik. Pa ri kapitulo 1-6, kub'ij che ri suk' winaq kakanaj pa ri uq'ab' ri Dyos aretaq chi' kakamik, 3,1-3: *"¹K'atek'uri', ri kuxlab'al ri esuk' taq winaq k'o puq'ab' ri Dyos. E man k'o ta k'ax ri' ke'uriqa' chila'. ²Chkiwach ri ech'u'j taq winaq ri e'are' qastzij nak'ut che xekam ub'ik, ri kikamikal ub'ik cho ri uwachulew, chkiwach ri e'are' jun nimalaj k'ax wa', ³e rumal rech che naj xeb'e ub'ik chqech ri uj xas junnimalaj k'ax ri', k'atek'ut, ri e'are' ek'o pa ri nimalaj utzil."* Ri No'jib'al are jun uk'utb'al che ri Dyos kakanaj kan pa jun winaq on pa jun k'olb'al.

Pa ri kapitulo 7-9 are kuk'utu ri uno'j ri Salomon. Kuk'utu jacha jun k'amab'al no'j chkech ri winaq.

Pa kapitulo 10-19 are kuya ub'ixik ri uchomab'al puwi' ri Exodo. Chuwach ri ajtz'ib' chrech ri Uno'jib'al Wuj, ri suk' winaq kakoltajik aretaq chi' kakamik.

RI NO'JIB'AL WUJ

Chitzukuj b'a' ri Dyos e chixanimajoq b'a' chuwach ri makaj

- ¹Ri ix che kib'an ri q'atojtzij cho ri uwachulew, chiloq'oq'ej b'a' ri suk'il,
utz ri chichomaj puwi' ri Ajawxel
e chitzukuj ri are' ruk' ch'ajch'ojalaj iwanima'
- ²rumal rech che ri are' kuya' rib' kkiriqo ri winaq che man kkikajmaj taj,
kuk'ut rib' chkiwach ri winaq che man kub'an ta keb' kik'u'x chrij ri are'.
- ³Ri xaq keb' kichomanik man ek'o ta ruk' ri Dyos,
e ri Ukowinem ri Are', ke'usach ri ech'u'j taq winaq.
- ⁴Jayi', ri No'jib'al man k'o ta kok pa ri jun itzelalaj uxlab'al,
man kujeqeb'a' ta rib' pa ri jun b'aqilal che rech ri makaj.
- ⁵Rumal rech che ri utzalaj uxlab'al che ajtij chqech,
ri are' kanimaj chuwach ri sub'unik,
kanimaj chuwach ri ch'u'jalaj taq chomanik,
e k'ax kuna'o aretaq kpe ri man suk' taj.
- ⁶Ri No'jib'al jun uxlab'al che jun loq'alaj kachi'l ri winaq,
k'atek'ut, xas mata kuk'ajisaj uwach ri jun winaq che kyoq'on ruk' ri itzelalaj taq tzij;
rumal rech che ri Dyos kb'anow ri q'atojtzij puwi' ri ukinaq',
are ri are' ri qastzij kilowik ri ranima', e are ri are' ktowik ri tzij kub'ij ri raq'.
- ⁷Rumal rech che are ri ruxlab'al ri Ajawxel unojisam ri uwachulew,
e ri are', che junam uk'olik ub'anom ronojel, reta'm uwach ronojel tzij.
- ⁸Ri winaq che kub'ij ri itzelalaj taq tzij, man kkowin ta ri' kuk'u rib',
xoquje', man xaq ta kq'ax ri' ri k'axalaj suk'il puwi',
man loq' ta ri' kanimaj chuwach.
- ⁹Ri uchomanik ri itzelalaj winaq knik'ox rij ri'
ri uxojlinik ri utzij kopan ri' chuwach ri Ajawxel,
k'utb'al rech ri k'axalaj taq uchak kub'ano.
- ¹⁰Jun achixomalaj xikinaj ronojel kuto,
man kuk'u't ta rib' chuwach ri are' ri uwixwitem ri jetaq tzij.
- ¹¹Chik'olo' b'a' iwib' chuwach ri wixwitem che man k'o ta upatan,
chik'olo' b'a' ri iwaq' chuwach ri itzel taq tzij;
ronojel k'u'talik tzij xas ktatajik ri', ri tzij che mantzij taj kukamisaj ri uxlab'al.
- ¹²Mitzukuj b'a' ri ikamikal ruk' ri man suk' b'e taj iwuk'am pa ri ik'aslemal
mita chiwij ri uchupik iwach ruk' ri uchak iq'ab' kib'ano.
- ¹³Rumal rech che ri Dyos man are ta are' xb'anow ri kamikal,
xoquje', man kki'kot taj ruk' ri uchupik kiwach ri winaq.
- ¹⁴Ri Are', ronojel xub'ano arech kk'asi' ri winaq;
ri ek'ak'oj ek'o chuwachulew, xb'anik rech utzil chqech ri uj ,
pa ri jastaq man k'o ta jun itzel kunab'al che kkamisanik,
xoquje' man k'o ta ri ukowinem ri Hades cho ri uwachulew;
- ¹⁵rumal rech che xas pa junalik ri suk'il.

Ri kik'aslemal ri e'itzel taq winaq

¹⁶K'atek'ut, ri e'itzel taq winaq kkisik'ij ri kamikal ruk' ri kiqu'ab' e ruk' ri kitzij,
ri kamikal jun kachi'l chkiwach ri e'are', e xas kkikoj ri kichuq'ab' rumal ri are',
e ruk' ri kamikal kkib'an jun chapb'alq'ab',
utz ri' chkech che erech e'are' ub'anom ri kamikal.

2¹Rumal rech che pa kitukelal kkitzijoq chb'il kib':

«Xa jub'iq' e b'is wa' ri qak'aslemal;

ri winaq man loq' taj kkoltajik chuwach ri kamikal
aretaq chi' xopanik ri uk'isb'al choq'ijsaq,
xoquje' man tatajinaq taj che k'o jun winaq xtzalij chi na uloq pa ri Hades*³.

²Ri uj, chi xaqte' xujalaxik choq'ijsaq,
k'atek'uri', chuwach chi aq'anoq weri', jacha mawi xuj k'o'ji' choq'ijsaq.
Rumal rech che xa jun sib' ri quxlab'al k'o pa qatza'm,
e ri qachomanik xa jun ujuluw uq'aq' che kk'iy uloq pa ri qanima';

³aretaq chi' kchupik weri', ri b'aqil xaq chaj ri' kux kanoq
e ri quxlab'al jacha jun xut'uj kyaqiq' ri' kub'an kanoq.

⁴Aretaq chi' k'ok'ow ri jetaq q'ij, ksach uwach ri' ri qab'i', man kujna'tisax ta chi ri',
man k'o ta chi jun winaq ri' kuna'tisaj ri jetaq qachak xqab'an kanoq;
ri qak'aslemal kok'ow ri' jacha jun ub'e sutz',
kujub'uj rib' ri' jacha ri mayul rumal rech che koqatax ri' rumal ri q'ij
e ksach uwach ri' rumal ri uq'aq' ri q'ij.

⁵Je' nak'ut, ri kqak'aselamaj choq'ijsaq jacha jun mu'j che xaq kq'axik,
man loq' ta chi ri' kujtzalij uloq chuwach ri kamikal,
rumal rech che xokisax ri t'iqb'al e man k'o ta chi jun winaq ktzalij uloq.

⁶Chisa'j b'a' uloq e nimalaj utzil una'ik b'a' chqab'ana'
ri meb'a'il k'o chqawach kamik ri',
chqakojo' b'a' ri jastaq ruk' ri uchuq'ab' ri qak'ojolil e q'apojil.

⁷Chujnoj b'a' chrech utzalaj taq amaja' e ri k'ok'alaj taq kunab'al,
xaq maqatzozoqopij ub'ik jun ukotz'ijal ri uwachulew aretaq chi' tajin kkotz'i'jinik,

⁸chqawiq'a' b'a' ri qajolom ruk' ri jetaq ronxox, aretaq chi' maja' kch'umuya'r ub'ik,

⁹makanaj b'a' kanoq jun suq'unb'al che mata kqab'an ri qanimaq'ij chila',
chqakojo' kanoq pa ronojel k'olb'al ri uk'utb'al qaki'kotemal,
rumal rech che are wa' ri jastaq qech ri uj, are wa' ri qechb'al.

¹⁰Chqaqajb'ej b'a' ri meb'a' suk'alaj winaq,
mqakuyu ri malka'n chichu',
mqilo e mqakuyu ri ri'j winaq chik che saq chi uwi' rumal ri ujunab'.

¹¹Chqakojo' b'a' ri qachuq'ab' arech are upixab' ri suk'il,
rumal rech che ri tuqa'ril, jacha ri kqilo ri', man k'o ta upatan.

¹²Chqakojo' b'a' ri jun k'amb'a'l pa ri ub'e ri suk' winaq,
rumal rech che kub'an k'ax chqech pa ri qab'e
e kuk'ule'laj ri qab'e ri uj,
ri are' kuch'a' chqapalaj che tajin kujmakun chuwach ri Pixab'
e kub'an q'atojtzij paqawi' rumal rech
che man kqab'an taj jacha ri xujtijox chrech.

¹³Ri are' nimalaj uq'ijil kub'ano rumal rech che k'o ri reta'mab'al ri Dyos ruk'
e kub'ij chb'il rib' ralk'uwa'l ri Ajawxel.

¹⁴Ri are' jun k'ax chqech ri uj rumal ri qachomanik,

- xuwi ne' ri rilik uwach jun nimalaj eqa'n chqech ri uj;
¹⁵ri are' ruk'am jun uk'aslemal che jalajoj chuwach ronojel k'aslemal
 e junwi ri ub'e ruk'am ri are'.
¹⁶Chuwach ri are', ri uj, uj winaq che man k'o ta qanan
 e kutas apan rib' chuwach ri qab'e jacha utasik rib' kub'an chrech ri tz'il.
 Kuya ub'ixik che utzalaj kkik'isb'ej ri' ri esuk' taq winaq
 e nimal kub'ano aretaq chi' kub'ij che are utat ri Dyos.
¹⁷Qas chqila' b'a' we qastzij ri utzij kub'ij,
 chqanik'oj b'a' ri kuk'isb'ej wi .
¹⁸We ri suk' winaq uk'ojol ri Dyos,
 are Are' ri' kuto' uwach ri are' pa ri kiq'ab' ri e'uk'ulel.
¹⁹Chqayoq'lej b'a' e chqab'ana' b'a' k'ax chrech,
 arech kqeta'maj la qastzij kuq'i'o
 e arech kqakajmaj ri ukoch'onik.
 Chqab'ana' jun q'atojtzij puwi' arech jun k'ixb'al kamikal kuriqo,
 rumal rech che kuchomaj che ksolix ri' ri are' rumal ri Dyos».
²⁰Jun k'ixb'al kamikal chqaq'ata' chrij
 jacha ri utzij jeri' usolixik kb'anik».

Ri isachinaq wi ri e'itzel taq winaq

- ²¹Jewa' ri kechomanik ri', k'atek'ut esachinaq ri e'are',
 rumal rech che e'umoyrisam ri ketzalal.
²²Man keta'm taj ri awatalik jastaq rech ri Dyos,
 man keye'm taj ri utojb'alil ri tyoxlaj k'aslemal,
 man kkikoj taj che k'o ri kich'akoj kkiriqo ri ech'ajch'oj taq winaq.
²³Rumal rech che ri Dyos xuk'iysaj ri winaq arech man kq'iy taj,
 junam xub'an ruk' ri uwachb'al ri are';
²⁴k'atek'uri', rumal ri uti'tik ri Itzel xok ri kamikal cho ri uwachulew;
 e jachintaq erech ri are', kkik'aslemaj weri'.

Ri ujunamtisaxik ri kik'aslemal ri esuk' taq winaq

ruk' ri kik'aslemal ri e'itzel taq winaq

- ³¹K'atek'uri', ri kuxlab'al ri esuk' taq winaq k'o puq'ab' ri Dyos.
 E man k'o ta k'ax ri' ke'uriqa' chila'.
²Chkiwach ri ech'u'j taq winaq ri e'are' qastzij nak'ut che xekam ub'ik,
 ri kikamikal ub'ik cho ri uwachulew, chkiwach ri e'are' jun nimalal k'ax wa',
³e rumal rech che naj xeb'e ub'ik chqech ri uj xas jun nimalaj k'ax ri',
 k'atek'ut, ri e'are' ek'o pa ri nimalaj utzil.
⁴Kne'b'a', chkiwach ri winaq, ri e'are' xkiriq k'ax,
 are ri keye'b'al xb'anowik che e'eyem pa ri jun k'aselmal chik,
⁵rumal ri jub'iq' k'ax xya'taj chkech, ri e'are' kkiriq nimalaj utzil.
 Ri Dyos xe'ukajmaj ri e'are' pa ri k'ax e xrilo che etaqal chrech ri Are';
⁶jacha q'an pwaq xe'ukajmaj pa ri k'ax, xe'uja'risaj pa ri q'aq',
 e jacha jun utzalaj tab'al toq'ob' xe'uk'am ri e'are'.
⁷Pa ri jun q'ij che ke'usolij ri e'are', kech'ub'lin ri' chuwach,

- e jacha urachaq q'a'q ri' kch'oplin ri' pa jun k'im che tajin kk'atik.
⁸Kkib'an q'atojtzij ri' pakiwi' ri jetaq amaq'
 e kk'o'ji' ri' ri kikowinem pakiwi' ri siwan taq tinimit,
 e ri Ajawxel kk'o'ji' ri' ri ukowinem chi pa junalik pakiwi' ri e'are'.
⁹Ri winaq che kiku'b'am kik'u'x chrij ri are' kkich'ob' na ri' ri saqalaj tzij
 e ri winaq che qastzij man xkik'ex ta ri kitzij kekanaj ri' pa ri loq'oq'eb'al uk'ux ri
 are',
 rumal rech che ri usipanik ri are' e ri toq'ob'isab'al wach kya'taj ri'
 chkech ri etyoxlaj taq uwinaq e are ke'usolij ri' ri eloq' taq winaq chuwach ri Are'.
¹⁰K'atek'ut, ri e'itzel taq winaq are kkiriq ri' k'ax jacha ri taqal
 chrij ri kichomanik xkib'ano, rumal rech che xkik'yaq ub'ik ri suk'
 winaq e naj xeb'e ub'ik chrech ri Ajawxel.
¹¹Itzel kech ri' ri e'are' che kretzelaj uwach ri no'jib'al e ri eta'mab'al;
 man k'o ta upatan ri keye'b'al, man k'o ta upatan ri kikosib'al,
 man k'o ta upatan ri kichak kkib'ano;
¹²ri ekixoqilal, ech'u'j taq ixoqib', man tzij taj ketzijon ri ekalk'uwa'l,
 ekyaqsaq ri ekija'al.

Are utz ri' ri jun winaq che man loq' taj ke'k'o'ji' ral chkiwach ri e'itzelalaj taq ija'al

- ¹³Utz rech ri' ri mencho'r ixoq che man xutz'aj ta rib',
 ri ixoq che man xreta'maj ta ub'anik ri mak ruk' jun achi;
 ri are' kk'o'ji' uwach ri' aretaq chi' kesolixik ri jetaq uxlab'al.
¹⁴Utz rech ri mencho'r achi che man k'o ta itzel xub'an ri uq'ab'
 xoquje' che man k'o ta itzel taq chomanik kub'an puwi' ri Ajawxel:
 kkya'taj na ri' chrech ri are' jun cha'talik e utzalaj sipanik,
 kya'taj na ri' chrech jun utzalaj rechb'al pa ri Nim Rachoch ri Ajawxel.
¹⁵Rumal rech che ri uwach ri utzalaj taq chak nojinaq chrech uq'ijil,
 man k'o ta kkam ri' ri urab' ri utzalaj chomab'al.
¹⁶K'atek'ut, ri eralk'uwa'l ri mak ruk' achi on ixoq, man kerij'job' ta ub'i ri',
 ri ija'al che xa'laxik rumal jun riqoj ib' che man suk' taj, ksach ub'i uwach ri'.
¹⁷We k'ya taq junab' kek'asi' ub'ik, man utz ta kilik ri' kb'an kumal ri winaq,
 e pa ri kiri'job'ik man k'o ta kiqu'ijil ri',
¹⁸e we aninaq kekam ub'ik, man k'o ta jun keye'b'al ri'
 xoquje' man k'o ta jun utzil ri' kkiriqo pa ri uq'ij ri q'atojtzij,
¹⁹rumal rech che sib'alaj k'ax ri' ku'k'isa' wi ri jun ija'al che man suk' ija'al taj.

⁴Are utz ri' che man k'o ta ralk'uwa'l jun winaq e che suk'alaj winaq,
 rumal rech che xas pa junalik ri' kna'tisaxik,

- ri are' ch'ob'tal uwach ri' rumal ri Dyos e kumal ri winaq.
²We k'o chkiwach, kkib'an kech ri' jacha ri are',
 aretaq man k'o ta ri are', ri winaq keb'ison chrech ri are';
 pa ri junalik k'aslemal kuch'ak ri' ri wiqib'al ujolom,
 rumal rech che xch'akanik ri are' puwi' ri jetaq k'ax e man xutz'aj ta rib' ri are'.
³K'atek'ut, ri e'ajupakachoch ri itzel taq winaq
 che ek'ya kalk'uwa'l man k'o ta utzil ri' kkiriqo;
 che man k'o ta kitat xe'alaxik, man naj ta ri' kb'e' wi ri urab' pa ri ulew,

- xoquje' man ktak'i' ta ri' cho jun kowlaj ulew.
- ⁴Kne'b'a' sib'alaj jub'ajik kub'an ri jetaq uq'ab',
rumal rech che man naj taj b'enaq wi ri urab', kuxut'uj ub'i ri' ri kyaqiq';
kb'oqtaj ub'i ri' ri urab' ruk' ri uchuq'ab' ri kyaqiq'
- ⁵kq'uptaj ri' ri jetaq uq'ab' che inlaj taq uq'ab' na,
man k'o ta upatan ri' ri jetaq uwach, rax taq uwach ri' e man loq' ta ri' ktijowik,
man k'o ta upatan ri' ri uwach kuya'o.
- ⁶Rumal rech che ri ak'alab' che xe'alaxik pa ri man suk' taq waram taj
kkik'utu' aretaq chi' knik'oxik ri ketzalal ri ekinan kitat.

Ri ukamikal ri suk'alaj winaq che maja' kuriqo kkamik

- ⁷Ri suk' winaq, kne'b'a' kkamik aretaq chi' maja' ujunab', xas kuriq wi ri uxlanem.
- ⁸Ri uq'ijil ri uri'job'ik jun winaq man are taj che k'o sib'alaj ujunab',
xoquje' man are ta kilik we k'ya chi ujunab';
- ⁹ri qastzij are saq wi'aj chkiwach ri winaq are ri reta'mab'al ri winaq,
e ri winaq che k'ya taq ujunab', k'o jun uk'aslemal ri' che man tz'ilob'inaq taj.
- ¹⁰Utz ri xub'an chuwach ri Dyos e loq' ri are' chuwach,
e rumal rech che jeqel chkixo'l ri e'ajmakib' taq winaq, xk'am ub'ik ri are'.
- ¹¹Xk'am ub'ik ri are' arech ri itzel man kub'an ta k'ax chrech ri uchomanik
on arech che man kkajmaxik ta ri uk'aslemal rumal ri sub'unik;
- ¹²rumal rech che ri uka'yib'al ri itzel kuq'equ'marisaj uwach ri utzil
e ri usutk'um ri rayib'al kub'an k'ax chkech ri e'utzalaj taq uxlab'al.
- ¹³Ri suk' winaq xutz'aqatisaj ri utzil pa ri uk'aselemal, pa man k'ya ta junab'.
- ¹⁴Ri ruxlab'al je'lik chuwach ri Ajawxel,
rumal k'uri' aninaq xresaj ub'ik chuxo'l ri itzel.
Weri', ek'ya winaq ke'ilowik e man kkich'ob' ta ri ub'e'al,
e man k'o ta kekowin che uchomaxik,
- ¹⁵che ri usipanik e ri utoq'ob'isab'al kiwach ri e'uch'a'om ri are'
e che ri are' kpetik che kilik ri etyoxlaj taq e'uwinaq.
- ¹⁶Ri suk' winaq che xkam ub'ik kub'an q'atojtzij ri' pakiwi' ri e'itzel taq winaq
che ek'as na kanoq, e ri uk'ojolil ri winaq che aninaq kk'is ub'ik,
kub'an q'atojtzij ri' puwi' ri najalaj uri'job'ik ri itzelalaj winaq.
- ¹⁷Ri winaq kkilo che kkam ub'ik ri winaq che kno'jinik,
e man kkich'ob' ta uchomanik ri Ajawxel puwi' ri are',
xoquje' man kkich'ob' taj jasche xukoj ri Are' pa jun utzalaj k'olb'al;
- ¹⁸kkilo e kketzelaj uwach ri are',
k'atek'ut, ri Ajawxel kutze'j na kiwach ri' ri e'are'.
- ¹⁹K'atek'uri', ri e'are' xas kekam ri' e ketzalax kiwach ri',
chi pa junalik k'ixb'al kilik ri' chixo'l ri ekaminaqib'.
Rumal rech che ri Are' ke'uk'yaq ri' pulew
e kupuk'ij ri' ri kijolom, xas emem ri' kkib'ano.
Xas ke'utota' ub'i ri' pa ri kik'olb'al, xas kchup ub'i kiwach ri',
xuwi ri q'oxom ri' kkanaj kan kuk' e man k'o ta chi kena'tisax ri'.

Ri e'itzel taq winaq keb'e na ri' pa ri qatojtzij

²⁰Aretaq chi' kuriqa' kejalaxik ri kimak, xib'irikil ri' kkina'o aretaq chi' eb'enaq;
ketzukurix ri' kumal ri ketzel xkib'ano e kkoj tzij ri' pakiwi' ri e'are'.

⁵¹Katek'uri', ri suk' winaq, tak'al ri' ruk' uchuq'ab',
chkiwach ri xketzelaj uchak ri are' xub'ano.

²Aretaq chi' kkil ri are', sib'alaj kkixib'ij kib' ri' chuwach,
sachib'al k'u'x ri' kekanajik che xkoltaq ri are'.

³Kq'utut kanima' ri', k'ax ri' kkina'o,
kejiq'jat ri' pa ri kuxlab'al:

⁴«Are are' ri k'o waral, che ojer kanoq, ri are' xqetzelaj uwach ri uj
are ri are' ri xqayoq'o, ri xqesaj uk'ixb'al,
Are ri are', che ch'uj ri uk'aslemal chqawach ri uj,
e che itzel ri ukamikal chwach.

⁵¿Jas k'uche che xe'ejalaxik ri are' chkixo'l ri e'uk'ojol ri Dyos?
¿Jasche che k'o rechb'al ri are' chkixo'l ri etyoxlaj taq winaq?

⁶K'atek'uri', ri uj, naj xujb'e wi chrech ri saqalaj tzij;
ri usaqil ri suk'il man are ta chi qasaqil ri uj.
Man xel ta chi uloq ri q'ij chqech ri uj.

⁷Ri uj xujwach pa ri ub'e ri man suk'il taj e pa ri b'e che kujusacho,
ri uj xujb'e pa ri tz'inalik taq ulew jawi' man k'o ta b'e,
e ri ub'e ri Ajawxel man kqach'ob' taj.

⁸¿Jas utzil xuya chqech ri qanimal xqana'o?
¿Jas utzil xuya chqech ri q'inomal e ri molem taq tzij?

⁹Ronojel weri', xok'owik jacha jun muj,
jacha jun tzij che kb'e utzijoxik.

¹⁰Jacha jun jukub' che kb'in puwi' ri ja' che tajin ksilob'isaxik rumal ri kyaqiq',
e man loq' taj kilitajik ri ub'e on ri k'utb'al ub'e che k'o chuxe' ri ja';

¹¹jacha jun chikop ajuwokaj che krapapik kq'ax pa ri kaj,
e man loq' taj kriqitaj ri ub'e jawi' ri xrapap wi;
ruk' ri uxik' kub'an k'ax chrech ri kyaqiq' che aninaq b'enaq,
kujich'ij ruk' ri jetaq uxik,
kuqupij ri kyaqiq' ruk' jun xulq'ab'anik,
kupak ri ub'e aretaq chi' kujapja' ri uxik',
k'atek'uri', man kriqitaj ta ri ub'e jawi' ri xq'ax wi,

¹²jacha jun ch'ab' che xk'yaq ub'ik pa ri kyaqiq';
e ri kyaqiq' che xquptajik, aninaq ktzalij pa ri uk'olb'al,
e man kch'ob'tajik taj ri ub'e xruk'aj.

¹³Ri uj, uj jacha weri': chi k'ateri' xujalaxik e aninaq kujsach chi ub'ik,
e man kujkowin taj kqak'ut jun qutzilal;
ri uj xas xqaporoj qib' pa ri itzel».

¹⁴Je' nak'ut, ri reye'b'al ri itzel winaq jacha ri k'im che kk'am ub'ik rumal ri kyaqiq',
jacha ri woqow che aninaq kuk'am ub'ik ri nimalaj kyaq'iq';
ksach ub'i uwach jacha ri sib' pa ri kyaqiq',
kok'owik jacha ri una'tisab'al jun winaq che xq'ax ub'ik pa jun q'ij.

Ri kik'isb'alil ri esuk' taq winaq e ri k'ax kkiriq ri e'itzel taq winaq

- ¹⁵K'atek'ut, ri esuk' taq winaq chi pa junalik kek'asi'k,
ruk' ri Ajawxel k'o wi ri kich'akoj e are ri Nimalaj Ub'antajik ke'uchajij ri e'are'.
- ¹⁶Rumal k'uri' kya'taj na ri' chkech ri je'lik e nimalaj uq'ijil wiqib'al kijolom,
e ruk' ri rikyaq'ab' uq'ab' ke'uchajij ri' ri Ajawxel;
e kuto' kiwach ri' ruk' ri uq'ab'.
- ¹⁷Are ri achixom uloq'oq'eb'al ri Ajawxel ri' kto'w kiwach,
kuya' kich'ich' rech ch'o'j ri' chrech ri uwachulew arech ke'kik'ule'laj ri e'uk'ulel;
- ¹⁸ri ratz'yaq rech ch'o'j kukojo are ri suk'il ri',
e ri to'b'al ujolom kukojo are ri suk'alaj q'atojtzij ri',
- ¹⁹ri to'l rech kya'ik are ri tyoxlaj ub'antajik che man kilitaj taj;
- ²⁰kuya upuchi' ri' ri royowal arech kqupunik,
e ri jetaq ch'imil keb'e ri' ruk' ri are' che ub'anik ri ch'o'j kuk' ri ech'u'j taq winaq.
- ²¹Chi pa ri sutz' ri' kel uloq ri suk' taq k'yaqb'al kaypa',
chi pa ri jetaq sutz, ke'el uloq ri' jacha jun ch'ab' ruk' ronojel uchuq'ab',
jikom kk'yaqan ri';
- ²²jacha saqb'ach ri' che kuk'yaq jun ajk'yaqnel ch'ab' che k'o reta'mab'al,
ri uq'etal ri polow kponklej kib' pakiwi' ri e'are' che ub'anik ri k'ax,
ri jetaq nimaja' ke'el uloq ri' pa ri kib'e
arech kchup kiwach ri e'are' e man k'o ta kitoq'ob'isaj kiwach ri',
- ²³kwa'laj uloq ri' jun nimalaj kyaqiq' pakiwi' ri e'are',
e jacha jun nimalaj sutk'um ri' kuk'ajisaj kiwach.
Jenak'uri' kub'an na ri etzelal che uk'asjisaxik uwach ronojel ri uwachulew
e ri itzel kuqasaj na ri' ri kitem ri winaq che ek'o pa ri kikowinem.

Ri e'ajawinel chkitzujuk b'a' ri kino'jib'al

- ⁶¹Chitatab'ej b'a' ri ix, ix ajawinel e chixok b'a' weri!
Chich'ob'o' b'a' ucholaj, ri ix, ix q'atal taq tzij rech ri uwachulew.
- ²Qas chixok b'a' il ri ix, che ix q'atb'altzij pakiwi' ek'ya taq winaq,
ri ix che nimal kina'o rumal rech che ek'ya ri winaq k'o ri ikowinem pakiwi'!
- ³Rumal rech che are ri Ajawxel xya'ow ri ikowinem
are ri Nimalaj ub'antajik xya'ow chiwech ri ikowinem;
are ri are' ri' kunik'oj ri ichak e are are' ri' karalawchij ri jetaq ichomanik.
- ⁴Je' nak'ut, che ri ix, ix upataninel ri rajawaramal,
man suk'il ta ub'anik xib'an ri q'atojtzij,
e man xik'aslemaj ta ri pixab',
xoquje' man xiterne'b'ej ta ri kraj ri ranima' ri Dyos,
- ⁵xas xaqte' ri' kqaj piwi' ruk' nimalaj k'ax.
Rumal rech che jun k'axalaj q'atb'altzij petinaq pakiwi' ri winaq che ajsik ek'o wi;
- ⁶ri inlaj winaq, kkuy taj umak ri' rumal che ktoq'ob'isax uwach ri'
k'atek'ut, ri winaq che k'o kikowinem xas nimalaj kenik'ox ri'.
- ⁷Rumal rech che ri Rajaw ronojel man ktzalij ta pa raqan,
man k'o ta jun chuq'ab'alil che kutak'ab'a' rib' chuwach ri Are';
ri inlaj winaq e ri nim ub'antajik winaq, chi ekeb' are are' xeb'anowik,
e junam kerilo konojel,
- ⁸k'atek'ut, ruk' k'ax ke'unik'oj na ri' ri winaq che ek'o pa ri kowinem.

- ⁹Xa jek'uri', chiwech ri ix, ix ajawinel kinya ub'ixik ri nutzij,
arech kiweta'maj ri no'jib'al e xa jek'uri' man kixmakun taj;
¹⁰rumal rech, ri winaq che ruk' kityoxil kkik'ol ri tyoxlaj taq jastaq,
kb'ix nan ri' chkech che etyoxlaj taq winaq,
e ri winaq che kkitijoj kib' chrech weri', are weri' wa' kuto' kiwach ri e'are'.
¹¹Chirayij b'a' uwach we nutzij ri'
chitzukuj b'a' e xa jenak'uri' kk'oji' iweta'mab'al.

Ri No'jib'al kuya' rib' pa riqik

- ¹²Ri No'jib'al kch'ub'linik e man k'o ta jumul che kchup uwach ri ujuluwem.
Kuya rib' pa riqik chkiwach ri winaq che kkiloq'ej ri are',
man k'ax ta uriqik kkib'an ri winaq che kkitzukurij ri are'.
¹³Knab'ejik che uk'utik rib' chkiwach ri winaq che kkirayij uwach ri are'.
¹⁴Ri winaq che aq'ab'il kwa'lajik che utzukuxik, man k'o ta kkos ri';
ku'l ri' ri no'jib'al ku'riqa' cho ri uchi' rachoch.
¹⁵Ri uchomaxik ri are', are ri' ri tz'aqatalaj chomanik,
e ri winaq che man kwar taj rumal
ri no'jib'al chi aninaq ri' man k'o ta chi kmayow ri'.
¹⁶Rumal ne' che ri are' kb'e pa ronojel k'olb'al,
che chkitzukurij ri winaq che etaqal chrij ri are'
e pa utzil kuk'ut rib' chkiwach pa jetaq ri b'e
e pa ronojel kichomanik kuk'ut rib' chkiwach.
¹⁷Ri no'jib'al kmajtajik aretaq chi' qastzij ka'jawaxik ri eta'manik,
ri loq'oq'eb'al k'u'x qastzij kraj uwach ri no'jib'al,
¹⁸ri loq'oq'eb'al k'u'x are ri uk'aslemaxik ri upixab',
ri winaq che kuk'aslemaj ri pixab', qastzij na k'uri' che man kq'iy ta ri',
¹⁹e ri winaq che man kq'iy taj kkanaj ri' chunaqaj ri Dyos;
²⁰xa jek'uri', ri urayib'al ri No'jib'al ku'k'an ub'ik pa ri ajawaremal.
²¹We ri ix che ix ajawinel, are kiwaj ri it'uyulem
cho ri nima'q taq tem e are kiwaj ri jetaq ch'imi'y,
nim b'a' chiwila' wi ri No'jib'al, arech xas pa junalik ri iwajawaremal.

Ri Salomon kuya ub'ixik ri No'jib'al

- ²²Jas ri No'jib'al e jas ub'anik xa'laxik?, kink'ut na in weri';
man kink'u' ta chiwach ri awatalik jastaq uwach,
xane' kinterne'b'ej na wa' ri ub'inb'al chi pa ri umajib'al uloq,
ri reta'mab'al xas kinq'alajisaj na ri'
man kintas ta wib' ri' chrech ri saqalajtzij.
²³Man kinrachi'laj ta ri' pa ri nub'e ri k'axalaj ti'tik;
ri are' man k'o ta rech chrech ri No'jib'al.
²⁴We sib'alaj ek'ya ri winaq keno'jinik, kkoltaj ri' ri uwachulew
we k'o jun ajawinel che utz kchomanik, kuya utzil ri' chkech ri siwan utinimit.
²⁵Chiya' b'a alaj arech kixutijoj ri nutzij: kub'ana' upatan ri' chiwech.

Ri Salomon xutzukuj ri No'jib'al

- ⁷Ri in, xoquje' kinkam na wa' jacha konojel winaq,
in jun rija'al ri nab'e winaq che xb'an cho ri uwachulew.
Ri in xinwinaqirisaxik cho ri nusantil ruk' ri nunan,
²pa lajuy ik' ri in nojimal xink'iy pa ri kik'el,
ri in, in ija' rech jun achi e in rech ki'kotemal pa ri waram.
³Aretaq chi' xinalaxik, ri in xoquje' xinwuxlab'aj ri kyaqiq',
xintzaq uloq pulew che junam qak'ulik kub'ano qonojel,
e ri nuch'ab'al junam jacha ri kech konojel: xinoq'ik.
⁴Xink'iyik ruk' taq ri nuchocho' e xinchajixik.
⁵Man k'o ta jun ajawinel wa' che junwi chi na ri umajib'al xub'ano choq'ijsaq;
⁶junam ri umajib'al ri qak'aslemal e junam ri qakamik ub'ik.

Ri Salomon nim kril wi ri No'jib'al

- ⁷Rumal k'uwa' weri', ri xinch'aw ruk' ri Dyos e xuya' ri eta'mab'al chwech,
xink'omij e xpe ri ruxlab'al ri No'jib'al wuk' in.
⁸Ri in are xwaj ri are' chuwach ri jetaq t'uyulb'al e ri nimalaj taq ch'imiy
e chnuwach ri in, man k'o ta upatan ri q'inomal chuwach ri no'jib'al.
⁹Ri in man xinjunamtisaj ta ri no'jib'al ruk' jun utzalaj ab'aj;
ronojel ri q'an pwaq, chuwach ri no'jib'al xa jumuq' sanyeb',
e ri saq pwaq kuxik xoq'ol chuwach ri are'.
¹⁰Ri in are xinloq'oq'ej chuwach ri utz nuwach e chuwach ri je'lal
e are sib'alaj xwaj chuwach ri saqil
rumal rech che pa junalik kch'ub'lin ri are'.
¹¹Ruk' ri no'jib'al xpetik ronojel ri numeb'il
e ruk' ri are' xpetik nimalaj nuq'inomal.
¹²E ruk' ronojel we meb'il ri' ri in sib'alaj xinki'kotik,
rumal rech che are ri No'jib'al xka'mow uloq chwech;
kne'b'a' man weta'm taj che are ri are' nanxel chrech ri are'.
¹³Ri in xinweta'maj ri no'jib'al ruk' moch'och'em e man ruk' ti'tik taj kink'utu,
ri in man kink'u' taj ri jetaq uq'inomal.
¹⁴Rumal rech che ri no'jib'al jun nimalaj toq'ob' chkech ri winaq,
che man k'o ta uk'isik,
e ri winaq che keriqowik ri are', kkiriq ri utzil rech ri Dyos,
ri e'are' ke'uqxa'nixik ruk' ri are',
rumal ri xkich'ako ruk' ri tijonik xb'an chkech.

Ri uk'omixik ri uchomanik ri Dyos

- ¹⁵Chuya' b'a ri Dyos chwech arech kinch'awik jacha ri kraj ri are'
arech jasta b'a' utz ri nuchomanik chuwach ri jetaq usipanik,
rumal rech che are ri are' k'amalb'e chrech ri No'jib'al
e are ri are' ri ajaw chkech ri winaq che keno'jinik;
¹⁶rumal rech che ri uj e ri jetaq qatzij puq'ab' ri are' k'o wi ,
xoquje' puq'ab' ri are' k'o wi ronojel qeta'mab'al e ronojel utz taq qachak.
¹⁷Are ri are' xya'ow chwech ri qastzij eta'manik puwi' ri k'o choq'ijsaq
arech kinweta'maj ri uwokik ri uwachulew e ri uchak ri chuq'ab'alil k'olik,

- ¹⁸xas kinweta'maj ri umajib'al, ri uk'isb'al e ri upanik'aj ri jetaq q'ij,
ri uterne'b'exik rib' ri jetaq q'ij, ri upetik ri saq'ij e ri q'älaj,
¹⁹ri ucholexik ri jetaq junab' e ri utak'alib'al ri jetaq ch'imil,
²⁰ri kib'anik ri echikop e ri kirayib'al ri nima'q taq chikop,
ri kikowinem ri e'uxlab'al e ri kichomanik ri winaq,
ri k'ya taq uwach q'ayes e ri rutzilal ri urab' q'ayes.
²¹Ronojel ri k'u'talik e ronojel ri kaq'alajanik, ri in xinweta'maj;
²²rumal rech che ri No'jib'al, ri ajchak chrech ronojel, xuk'ut chnuwach ronojel weri'.

Nimalaj utzijoxik ri No'jib'al

- Rumal rech che pa ri are' k'o jun no'jib'al e tyoxlaj uxlab'al,
utukel uxlab'al, jalajoj ub'anik e saqil ub'antajik,
man k'ax ta usilob'ik, k'asal uwach, ch'ajch'oj,
saq uwach, man kk'extaj taj, kuloq'oq'ej ri utzil,
²³sib'alaj k'o uchuq'ab', ajb'anal utzil, kachi'l ri winaq,
qastzij k'olik, ko k'olik, ja'maril ub'antajik,
ri are' kkowin chrech ronojel, ronojel kunik'oj rij, kokik pa ronojel uxlab'al,
kokik kuk' ri keno'jinik, ri ech'ajch'oj e ri man kena'tajik taj.
²⁴Rumal rech che ri No'jib'al are sib'alaj ksilob'
chuwach ronojel jas uwach che ksilob'ik;
kokik pa ronojel e xas kunim rib' pa ronojel rumal rech ri ch'ajch'oj ub'antajik.
²⁵Rumal rech che ri no'jib'al jun uposowik ri ukowinem ri Dyos,
jun ch'ajch'ojalaj ruxlab'anik ri uq'ijil ri k'o Ronojel Ukowinem;
rumal k'uri' man k'o ta jun jas uwach che tz'ajtajinaq kok ub'ik pa ri are'.
²⁶Ri are' jun uwachb'al uk'utb'al ri junalikalaj saqil,
jun chajch'ojalaj uk'utb'al ri uchak ri Dyos,
jun uwachb'al ri rutzil ri Are'.
²⁷Kne'b'a' xaq utukel, ri are' kkowin chrech ronojel,
man kel ta uloq pa ri k'o wi, k'atek'uri' ri are' kuk'ak'arisaj uwach ri uwachulew
chi pa ronojel mayilq'ijisaq kokik pa pa ri etyoxlaj taq uxlab'al,
ekachi'l e eq'axal utzij ri Dyos kub'an chkech ri e'are';
²⁸rumal rech che ri Dyos ke'uloq'oq'ej xuwi ri winaq che k'aslemaj ri No'jib'al.
²⁹Rumal rech che ri No'jib'al are sib'alaj je'lik chi na chuwach ri q'ij,
are sib'alaj je'lik chi na chkiwach ri mutzmik taq ch'imil,
we kjunamatisaxik ruk' ri saqil, are kch'akanik ri No'jib'al;
³⁰rumal rech che ri saqil are kuya' chi kan ri uk'olb'al aretaq chi' kpe ri chaq'ab',
k'atek'ut, chuwach ri No'jib'al man are ta kcha'kan ri itzel.

8¹Ri no'jib'al kulik'ej ri uchuq'ab' chi pa ri jun uxkut ulew chi k'ate' ri jun chik
e ktaqan puwi' ronojel ri uwachulew ruk' utzil.

Are ri No'jib'al ri utzalaj rixoqil ri Salomon

- ²Ri in xinloq'oq'ej e xintzukurij ri No'jib'al chi pa ri nuk'ojil xintzukurij
e xinok il arech kuxik wixoqil e qastzij sib'alaj xinloq'oq'ej ri uje'lal.
³Q'alaj ri utzil chrech, rumal rech che ri umajib'al ri uk'aslemal petinaq ruk' ri Dyos,
ri rajaw ronojel, loq' ri are' chuwach.

- ⁴Ri are' utijom rib' chrech ri reta'mab'al ri Dyos
are are' ktaqan chrech ri chak kub'ano ri Are'.
- ⁵We pa ri qak'aslemal kqarayij uwach ri q'inomal, ¿la k'o chi na jun jas
uwach che are nim chuwach ri No'jib'al che are kb'anow ronojel?
- ⁶We are ri eta'mab'al kb'anow ri chak, ¿jachin are nim
chuwach ri No'jib'al che are are' ajb'anal rech ronojel ri k'o choq'ijsaq?
- ⁷¿La kaloq'oq'ej at ri suk'il?
Ri No'jib'al ruk' ronojel ri uchak, are unan ri utzil,
are are' kk'utuwik ri nojimal e ri uch'ob'ik rij jun jas uwach,
ri uch'ob'ik ri suk'il e ri chuq'ab'alil:
pa ri kik'aslemal ri winaq, are wa' ri nimalaj utzil, man k'o ta chi jun.
- ⁸¿La xoquje' kawaj kasik' ano'j chrech ri ak'aslemal?
Ri no'jib'al reta'm ri iwir kanoq e kuchomaj rij ri petinaq chwe'q kab'ij,
kkowin che uch'ob'ik ri no'jib'al taq tzij e che uch'ob'ik ri k'u'talik taq tzij,
ri ojer taq mayib'al e ri ojer taq kutb'al,
nab'e reta'm chik are' aretaq chi' maja' kb'antajik,
xoquje' reta'm ri ucholexij ri jetaq q'ij e ri jetaq junab'.

Ri No'jib'al, xas rajawaxik wi chkech ri e'ajawinel

- ⁹Ri in xinchomaj kink'am ri no'jib'al arech wachi'l pa ri nuk'aslemal,
xinweta'maj che jun pixb'anel wech ri' chrech ri utzil,
e kuya nuchuq'ab' ri' pa ri mayoj e pa ri b'isob'al:
- ¹⁰«Rumal ri no'jib'al kk'o'ji' nuq'ijil ri' chkiwach ri winaq
xoquje', kne'b'a' in k'ojol ala na, kk'o'ji' ri nuq'ijil chkiwach ri enima'q taq winaq.
- ¹¹Pa ri q'atojtzij kinb'ano, xas ub'e'al ri' ri kinb'ano
e ri enima'q taq winaq nim ri' kinkil wi ri in.
- ¹²We man kinch'aw chik, kkeye'j na ri' arech kinch'aw chi jumul,
we kinch'awik, kkitatab'ej ri' ri nutzij,
we man k'o uk'isik ri nutzij, kkikoj ri' ri kiq'ab' chkichi'.
- ¹³Rumal ri No'jib'al, pa junalik ri' man kchup ta nuwach ri'
e jun junalikalaj na'tisab'al wech ri' kinya kanoq
chkech ri winaq che eteren uloq chwij ri in.
- ¹⁴Ri in, in q'atb'altzij ri' pakiwi' ri siwan taq tinmit,
e ri jetaq amaq' kek'o'ji' ri' chuxe' ri nukowinem.
- ¹⁵Aretaq chi' kkita nutzijol, kkixib'ij kib' ri' ri e'ajawinel che kxib'ix ib' chkech;
in utz winaq ri' kuk' ek'ya taq winaq e sib'alaj k'o nuchuq'ab' ri' pa ri ch'o'j.
- ¹⁶Aretaq chi' kintzaliq uloq pa ri wachoch, kinuxlan ri' chunaqaj ri are';
rumal rech che man k'o ta ka'chaqijchi' kina'o aretaq chi' wachi'l ri are',
xoquje', man k'o ta b'is kuna'o ri kk'uli' ruk' ri are',
xane' utz k'olik kuna'o e nimalaj kki'kotik».

Ri Salomon kuta' ri No'jib'al

- ¹⁷Ri in xinchomaj weri' pa wech wi ri in, e xinchomaj weri' pa ri wanima'
che pa junalik kka'si' ri winaq we kuxik achalaxik ruk' ri No'jib'al,
- ¹⁸we jun kuxik rachi'l ri are', kuna' nimalaj utzil,
pa ri chak kub'an ri uq'ab', kuriq nik'aj taq q'inomal che man k'o ta uk'isik,

- pa ri achi'l ib' ruk' ri are', kriqitajik ri eta'mab'al,
 e rumal ri ch'awem ruk' ri are' kriqitajik ri nimalaj q'ijil,
 rumal k'uwa' weri', ri in xinb'e che utzukuxik arech kinb'an wech chrech.
- ¹⁹Ojer kanoq, ri in, in jun utz ak'al,
 xya'taj chwech jun utzalaj wuxlab'al,
- ²⁰on xane' che in utz, ri in xinalax pa jun ch'ajch'ojalaj nub'aqil;
- ²¹k'atek'ut, xinweta'maj che man k'o ta nuno'jib'al ri' we man kuya ri Dyos chwech,
 -e xas jun etamanik chi wa' che xinwetamaj jawi' kpe wi we jun sipanik ri'-
 rumal k'uwa' weri', xinch'aw ruk' ri Ajawxel, xink'omij chrech
 e ruk' ronojel wanima' jewa' xinb'ij chrech:

Ri ch'awem ruk' ri Dyos arech kuya' ri No'jib'al

- ⁹1«Kidyos ri Etaxel e Ajawxel rech ri toq'ob'isab'al wach
 ri at che rumal ri atzij xab'an ri jetaq ch'imil,
²e ruk' ri ano'jib'al xab'an ri winaq
 arech kk'o'ji' ukowinem pakiwi' ri jastaq xab'an ri at,
³arech ktaqan puwi' ri uwachulew ruk' tyoxil e suk'il
 e kub'an ri q'atojtzij ruk' usuk'il ri ruxlab'al,
⁴chaya' b'a' chwech ri no'jib'al che ku'l ukoq awuk' naqaj chrech ri atem,
 e minawesaj ub'ik chkixo'l ri e'awalk'uwa'l.
⁵Rumal rech che ri in, in apataninel e in ral ri amokom ixoq,
 in jun tu'qar'raj winaq e xa in q'axel in ok'owel choq'ijisaq,
 che k'ax uch'ob'ik ri suk'il, xoquje' k'ax uch'ob'ik ri jetaq pixab' kub'ano.
⁶Kne'b'a', jun winaq tz'aqat ri uk'aslemal chkixo'l ri ekik'ojol ri achijab',
 k'atek'ut, man k'o ta ri uno'jib'al che kpe awuk' ri at, man k'o ta jun utz ri' chrech.
⁷At ri xinacha'o arech kinuxik kajawinel ri siwan atinimit
 xinacha'o in q'ataltzij chkech ri e'ak'ojol e chkech ri e'ami'al.
⁸At ri xintaqowik arech kinyak jun Nim Awachoch puwi' ri tyoxlaj juyub',
 e jun tab'al toq'ob' pa ri tinimit jawi' at jeqel wi,
 ri xresaj uwach ri tyoxlaj Tz'um Ja che xasuk'umaj chi pa ri umajib'al uloq.
⁹Awuk' ri at k'o wi ri No'jib'al che reta'm ri achak ab'anom,
 ri no'jib'al che k'o awuk' aretaq chi' xab'an ri uwachulew;
 ri no'jib'al che reta'm jachike ri utzil chawach ri at
 e ri utz jacha ktaqan ri apixab'.
¹⁰Chataqa' b'a uloq chi pa ri tyoxlaj kaj,
 chataqa' b'a' uloq chi pa ri atem uloq che nimalaj uq'ijil,
 arech kk'o'ji' wuk' pa taq ri nuchak,
 e xa jek'uri', ri in kinweta'maj jachike ri je'lik chawach ri at;
¹¹rumal rech che ri no'jib'al reta'm ronojel e ronojel kuch'ob'o.
 Are are' ri' kruk'aj nub'e pa ri nuchak e kinuk'ol ri' xe'raqan uq'ab' ruk' ri uq'ijil.
¹²Xa jek'uri' kk'amik ri jetaq nuchak,
 kinb'an ri' ri suk' q'atojtzij puwi' ri siwan atinimit
 k'atek'uri' taqal ri' chwech ri utem ri nutat.
¹³Je' nak'uri', ¿jachin winaq ri' kkowin chreta'maxik ri kraj ri Dyos?
 e ¿jachin kkowin che uchomaxik ri kraj ri Ajawxel?
¹⁴Ri kichomab'al ri winaq che erech kamikal man k'o ta uchuq'ab',

- e man k'o ta uchuq'ab' ri kichomanik;
¹⁵rumal rech che jun b'aqilal che kq'iyik kralob'isaj ri uxlab'al,
 e we tz'um ja ri' che rech ulew, kralob'isaj ri uxlab'al ruk' k'ax taq chomanik.
¹⁶Ri uj, ruk' k'ax kqachomaj ri k'o chuwachulew,
 e ruk' k'ax kqariqo ri kujkowin che uriqik,
 k'atek'ut, zjachin k'ut kowininaq che uriqik ri k'o cho taq ri kaj?
¹⁷zjachin kkowin ri' che uch'ob'ik ri kawaj at we man kaya chrech ri ano'jib'al
 e we man kataq uloq ri tyoxlaj awuxlab'al xas chikaj uloq.
¹⁸Xa k'u jeri' xsuk'umatajik ri jetaq kib'e ri winaq che ejeqel chuwach ri ulew
 e xa jek'uri', ri winaq xketa'maj ri kqaj chawach ri at
 e rumal ri No'jib'al, ri winaq ri' xekoltajik».

Ri No'jib'al kchakun pa ronojel ucholajil ri k'aslemal

- 10**¹Are ri No'jib'al xuto' uwach ri nab'e winaq xb'anik,
 ri are' che are tatxel chrech ri uwachulew,
 che aretaq chi' xb'anik, xaq utukel xb'anik,
 are ri no'jib'al xyakowik pa ri xtzaq wi,
²e xuya' ri kowinem chrech arech ronojel kokik chuxe' ri ukowinem.
³K'atek'ut, aretaq chi' jun winaq che man suk'
 winaq taj xutas apan rib' chrech ri No'jib'al,
 xkamik rumal che xqaj ri uq'aq'al royowal pakiwi' ri erachalal.
⁴K'atek'uri', aretaq chi', rumal ri are' ri', ri uwachulew xkanaj kan chuxe' ri ja',
 ri No'jib'al xukol chi jumul ri are',
 xuk'am ub'ik ri suk' winaq pa jun che' che xaq apas ub'anik.
⁵Katek'uri', aretaq chi' xesachik konojel ri jetaq amaq' che ejunam pa ri ketzelal,
 ri No'jib'al are xka'y apan chech ri suk' winaq,
 e suk'alaj ub'antajik xuk'ol chuwach ri Dyos,
 e xuya ri uchuq'ab' arech kuq'atej ri loq'oq'eb'al uk'u'x kuna' chrech ri ralk'uwa'l.
⁶Ri No'jib'al, chuwach ri uchupik kiwach ri e'itzel taq winaq, xuto' uwach ri suk' winaq
 che xanimajik ub'ik chuwach ri q'aq' che tajin kqaj pakiwi' ri job' k'olb'al.
⁷Jun k'utb'al rech ri ketzelal we winaq ri', k'o na kamik ri' jun tinimit che kel na usib'al;
 e pa ri ulew ri' kek'iy uloq nik'aj taq che' che man kq'anar ta ri jetaq uwach
 e natisab'al rech jun ixoq che man xkojon taj, k'o jun tz'aq rech atz'am.
⁸Rumal rech che xkitas apan kib' chrech ri ub'e ri No'jib'al,
 man xuwi ta xkik'ulmaj ri k'ax rumal rech che man xketa'maj ta ri utzil,
 xane xoquje' xkiya' kan jun na'tisab'al rech ri kich'u'jalil chkech
 ri winaq che ek'aslik na kanoq, arech man kk'u'taj taj ri kimak xkib'ano.
⁹K'atek'ut, ri No'jib'al xuto' kiwach ri winaq che epatanal rech ri are'.
¹⁰Ri No'jib'al xuk'am ub'e ri suk' winaq che tajin kanimajik
 chuwach ri uq'aq'al royowal ri rachalal, xuk'am ub'ik ub'e pa jikom taq b'e;
 xuk'ut chuwach ri are' ri rajawib'al ri Dyos
 xuya' pa ch'ob'ik chrech ri tyoxlaj taq jas uwach,
 xuya chrech arech kch'akanik pa ri k'ax taq uchak
 e xub'ano arech k'ya taq uwach kuya'o ri k'ax xuriqo;
¹¹xk'o'ji' ruk' ri are' chuwach ri kimunil ri winaq che xkib'an k'ax chrech ri are',

- e xuq'inomarisaj ri are';
¹²xuto' uwach ri are' chkiwach ri e'uk'ulel
 e xuto' uwach chkiwach ri winaq che xkikoj jun k'amb'al chrech ri are';
 e xuya' chrech arech kch'akanik pa ri k'axalaj ch'o'j,
 arech kreta'maj ri are' che k'o uchuq'ab' ri kojjob'al chuwach ronojel jas uwach.
¹³Ri no'jib'al man xuwonob'a' ta kanoq ri suk'alaj winaq che xk'ayix ub'ik,
 xane xresaj puq'ab' ri makaj;
¹⁴xqaj ub'ik ruk' ri are' pa ri jun jul,
 e man xuwonb'a' ta kanoq aretaq chi' jat'im ruk' ri ch'ich',
 chi k'ate' na xuya' ri uch'imi'yal ri ajawaremal puq'ab'
 e ri ukowinem pakiwi' ri winaq che xkib'an k'ax chrech ri are',
 chi k'ate' na xuk'utu che e'ajb'anal taq tzij ri winaq
 che man utz ta utzijoxik xkib'ano e xuya' chrech ri are' jun junalikalaj uq'ijil.

Ri elem uloq pa ri Egipto

- ¹⁵Ri no'jib'al xuto' uwach ri siwantinimit e ri ch'ajch'ojalaj ija'al
 chuwach ri jun ajb'anal k'ax siwantinimit.
¹⁶Xokik pa ri ruxlab'al ri jun rajpataninel ri Ajawxel
 e xch'o'jinik kuk' enik'aj e'ajb'anal taq
 k'ax e'ajawinel ruk' nik'aj taq mayib'al e ruk' nik'aj taq k'utb'al.
¹⁷Xuya ri tojb'al kiqu'ij chkech ri etyoxlaj taq winaq rumal ri k'ax xkiriqo,
 xuk'am ub'ik kib'e pa jun utzalaj b'e,
 paq'ij, ri are' xuxik jun muj chkech ri e'a're'
 e chaq'ab' xuxik usaqil ch'imil chkech.
¹⁸Xujaq kib'e' pa ri Kyaq Polow e xuk'am kib'e pa ri nimalaj taq ja',
¹⁹k'atek'ut, xb'e ub'ik chkij ri ekik'ulel, xe'utitz'ej ub'ik pa ri ucho ri siwan.
²⁰Xa jek'uri', ri esuk' taq winaq, xkitoqij ri jastaq kech ri e'itzel taq winaq;
 xkib'ixoj ri b'ix chrech ri tyoxlaj ab'i' Ajawaxel,
 e xa junam uq'ijilaxik ri aq'ab' xkib'ano,
 che xch'akanik rumal xutoqob'isaj kiwach ri e'are';
²¹rumal rech che ri No'jib'al kujaq ri kichi' ri emem taq winaq
 e kub'ano arech kch'aw ri kaq' ri inlaj taq loch'.

11¹Are ri No'jib'al xb'anowik arech kwinaqirik ri uchak ruk'
 ri uq'ab' jun tyoxlaj q'axel utzij ri Dyos.

- ²Xkiq'axeji ri jun tz'inalikalaj ulew jawi' man k'o ta jun winaq
 e xkijeqeb'a' ri tz'um taq kachoch pa taq k'olb'al jawi' k'o wi k'ax taq b'e.
³Xech'o'jinik kuk' ri ekik'ulel e xekik'yaq ub'ik ri e'are'.

Ri mayib'al xb'antajik ruk' ri ja'

- ⁴Xchaqij kichi' k'atek'uri' xech'aw awuk': pa jun tantikalaj ab'aj xel uloq ri kija'
 pa jun kowlaj ab'aj, are wa' ri xutanab'a' ri chaqijchi' kkina'o.
⁵Ri ja' che are wa' ri xuk'ajisaj kiwach ri ekik'ulel
 jun nimalaj utzil chkech ri e'are' aretaq chi' ek'o pa ri k'ax.
⁶Ri enab'e taq winaq xuwi ri nimaja' che kchojoj uja' k'olik
 xtzilob'ik ruk' ri kik'el e man tzintzoj ta chik,

- ⁷are wa' ri q'atojtzij xqaj pakiwi' rumal rech che ekamisanel chkech ri in laj taq ak'alab',
ri at xaya' chkech ri awinaq sib'alaj kijoron aretaq chi' ri e'are' man keye'm ta weri',
⁸xa jek'uri', rumal ri chaqijchi' kkina'o, xak'ut chkiwach
ri ub'antajik ri uk'ajisab'al kiwach ri kik'ulel xab'an ri at.
⁹Aretaq chi' k'ax xkiriqo rumal rech che xe'akajmaj ri at ruk' toq'ob',
xkich'ob'o ri k'ax xkiriq ri e'itzel taq winaq aretaq chi' xab'an ri q'atojtzij pakiwi';
¹⁰rumal rech, che ri at, xe'akajmaj ri e'are' jacha jun tatxel che kyajanik,
k'atek'ut, ri enik'aj chik xak'ajisaj kiwach jacha kub'an jun ajb'anal k'ax ajawinel,
¹¹e ri ekik'ulel, kne'b'a' naj on naqaj ek'o wi, man xtani' ta ri uk'ajisab'al kiwach.
¹²K'atek'uri', keb' uwach ri b'is xkiriqo,
e xkik'isej kik'u'x aretaq chi' xna'taj chkech ri ojer kanoq;
¹³e aretaq chi' xketa'maj, che ri k'ax xkiriqo
jun utzil chkech ri ekik'ulel xkik'am uq'ab' ri Ajawxel,
¹⁴rumal rech che ri ojer kanoq,
ri e'are' xkiya jun winaq pa k'ax, k'atek'uri' xkik'yaq chi ub'ik,
e pa ri uk'isb'al kanoq nim xkil wi ri are',
rumal rech che are sib'alaj xchaqi'j chi na kichi' chkiwach ri esuk' taq winaq.

Ri Dyos kuq'il rib' pakiwi' ri e'ajegipto

- ¹⁵Rumal ri ch'u'j e itzel taq kichomab'al, e rumal weri' xkijal ri kib'e
aretaq chi' xe'kiq'ijilaj ejujun taq kumatz che man kichoman taj
e xoquje' xekiq'ijilaj enik'aj chikop che man k'o ta kipatan, e ri at,
arech kak'ajisaj kiwach, xataq uloq chkech ek'ya taq chikop che man kechoman taj
¹⁶arech keta'maj che, jawi' kmakun wi ri winaq,
xoquje' xas chila' kk'ajisaj wi uwach.
¹⁷Tzij nak'ut, ri aq'ab' che k'o sib'alaj uchuq'ab' ,
-che are xb'anow ri uwachulew ruk' jun jas uwach che man k'o ta uwachb'al-
loq' na k'uri' kutaq uloq pakiwi' ek'ya taq osos e ek'ya taq koj che k'o kichuq'ab',
¹⁸on exhib'ib'al taq awaj ne' che man eta'matal ta kiwach,
che xeb'anik xas ek'a'n taq awaj,
che kuxlab'aj q'aq', che kkesaj uloq jun itzelalaj sib' pa kitza'm,
on che kel uloq pa ri kiwoq'och k'ax taq ujuluw q'aq',
¹⁹che man xuwi ta kekowin che uchupik kiwach ,
xane ke'kikamisaj ub'ik xas xuwi ruk' ri xib'ib'al keka'yik.
²⁰K'atek'uri', weta mata k'o weri', xaq ruk' jun xut'uj ketzaq na k'uri',
rumal rech che e'oqtalik rumal ri suk'il,
xas kek'yaq ub'ik rumal ri uxut'b'al achuq'ab'.
K'atek'ut, ri at xattaqanik arech ronojel kejalaxik, ketaxik e kpajik.

Ri rumal che xuq'il rib' ri Dyos chrech weri'

- ²¹Ri at, ronojel mul k'o pa ri aq'ab' ri kowinem, loq' kab'ano ri kawaj,
j'jachin kkowin ri' kch'o'jinik ruk' ri uchuq'ab' ri aq'ab'?
²²Chawach ri at, ronojel ri uwachulew jacha jun ija' k'o pa ri pajb'al,
jacha ri jtz'uj xaqk'aj che aq'ab'il kqaj pulew.
²³Ri at, konojel katoq'ob'isaj kiwach, rumal rech che katkowin che ub'anik ronojel,

- e man kawil taj ri kimak ri winaq kab'ano, arech kkik'ex kik'ux.
²⁴Ri at kaloq'oq'ej ronojel uwach k'o choq'ijsaq,
 e man k'o ta kawetzelaj uwach jun jas uwach che at xatb'anowik;
 weta jeri' kab'ano, mata xab'an k'uri'.
²⁵¿La kkowin k'uri' kkanajik jun jas uwach, we man kawaj ri at kkanajik kanoq?
 ¿Jas uk'olik kanoq ri' jun jas uwach we man xasik'ij kanoq ri at?
²⁶¡K'atek'ut, ri at, qastzij nak'ut che kak'ol ronojel, rumal rech che ronojel awech at,
 Ajaw, ri at che kaloq'oq'ej ri k'aslemal!

12¹¡Rumal rech, ri awuxlab'al che man kq'iy taj, k'olik pa ronojel ri jastaq uwach!

²Rumal k'uri' pa taq b'iq'al kak'ajisaj kiwach ri winaq che keqajik;
 ke'ayajo arech kana'tisaj chkech ri kimak xkib'ano,
 e arech, aretaq chi' kkiya' kan ri ketzelal, kekojon chaweche ri at, Ajawxel.

Ri Dyos kuq'il rib' chrech ri k'ax puwi' ri Kana'an

- ³Chkech ri e'ojer siwantinimit erech ri tyoxlaj ulew,
⁴ri at, xe'ak'yaq ub'ik ri e'are' rumal ri itzel taq kichak xkib'ano,
 rumal ri itzb'al e ri chak rech itzel kkib'ano.
⁵We e'itzel taq winaq ri', che ekamisal kech ri ekalk'uwa'l,
 ri e'are' che kkitij ri kipam e ri kik'el winaq pa ri nimalaj taq wa'im,
 ri e'are' che xkitijoj kib' che ub'anik ri itzel,
⁶ekamisanel taq tatxel e nanxel chkech ri ak'alab'
 che man loq' taj kkito' kib' pakiq'ab',
 ri at awam chi kanoq weta xe'akamisaj ri e'are' pa kiq'ab' ri eqatat,
⁷arech we ulew ri', che are sib'alaj loq' chawach chuwach ronojel ulew,
 are kk'amowik ri eralk'uwa'l ri Dyos.
⁸K'atek'uri', xas kuk' ri e'are', rumal rech che ewinaq, ri at xaq'il awib' kuk' ri e'are',
 e xataq uloq nima'q taq sita'l, arech enab'e uloq chkiwach ri e'awajch'o'j,
 arech pa taq b'iq'a'l kekikamisaj ri e'are'.
⁹Man xa ta rumal che mata katkowinik ke'ajach ri e'itzel taq
 winaq pa kiq'ab' ri esuk' taq winaq pa jun nimalaj ch'o'j,
 on che mata katkowinik kasach kiwach kumal ri exhib'ib'al taq
 chikop on ruk' jun k'axalaj q'atojtzij;
¹⁰xane are xawaj che kkik'ex kik'u'x aretaq chi' pa taq b'iq'al xak'ajisaj kiwach.
 K'atek'uri', ri at xas aweta'm wi che kech wi e'itzel taq winaq,
 e che man k'o ta jumul ri' kkichomaj kkik'ex ri kik'u'x;
¹¹rumal rech che xas pa ri umajib'al uloq, ri e'are' ejun itzelalaj ija'al.

Ri rumal che ri Dyos kuq'il rib' che ub'anik ri k'ax

- Man xa ta rumal che kaxib'ij awib'
 chkech enik'aj winaq che man xak'ajisaj ta kiwach ri kimak xkib'ano.
¹²¿Jachin ne' loq' kub'ij chaweche: Jas ri xab'ano?
 On ¿jachin ne' kuk'ulela'j ri q'atojtzij kab'ano?
 On ¿jachin ne' katusik'ij pa ri q'atb'altzij
 rumal rech che xe'akamisaj ri jetaq amaq' che at xatb'anowik cho q'ijsaq?

- On ʒjachin kwa'laj ri' che ub'anik ch'o'j chawij,
rumal rech che xab'an k'ax chkech ri e'itzel taq winaq?
- ¹³Rumal rech che man k'o ta chi jun Dyos chawach ri at che chajil rech ronojel,
che kacholej na chuwach ri suk' taq q'atojtzij kab'ano.
- ¹⁴Xoquje' man k'o ta ajawinel on ajaw ne' che ktak'i'
chawach kumal kech ri xak'ajisaj kiwach.
- ¹⁵Xane rumal rech che at suk' ri at, ruk' suk'il kattaqan puwi' ri uwachulew,
e ri at kachomaj, che man taqal ta ri' chrij ri akowinem kab'an
ri q'atojtzij puwi' ri winaq, che man taqal ta chrij kk'ajisax uwach.
- ¹⁶Ri achuq'ab' are ri umajib'al ri suk'il,
e are ri awajawaremal pakiwi' konojel ri ek'o choq'ijsaq,
are wa' ri kb'anowik che kaq'il awib' kuk' konojel.
- ¹⁷Ri at kak'ut ri achuq'ab' chkiwach ri winaq aretaq chi'
man kekojon ta chech ri nimalaj akowinem,
e kaqasaj ri kinimal ri winaq che man k'o ta upatan ri akowinem chkech;
- ¹⁸ri at, che at rajaw ri akowinem, kaq'il awib' che ub'anik ri q'atojtzij
e ch'uch'ujalaj una'ik ri aq'atb'altzij paqawi' ri uj,
rumal rech che xuwi we kawaj ri at, katkowin chrech ronojel.

Ri Dyos kuya nik'aj k'utuj chech ri Isra'el

- ¹⁹Aretaq chi' jewa' xab'ano, ri at xak'ut chkiwach ri siwan atinimit
che ri suk' winaq, rajawaxik kuxik kachi'l ri winaq,
e xaya' chkech ri e'awalk'uwa'l ri utzalaj eye'b'al,
che aretaq chi' xmakuntajik ri winaq, loq' kuk'ex ri uk'ux.
- ²⁰Rumal rech, che ri e'ojer taq ekik'ulel ri e'awalk'uwa'l, che taqal chkij ri kamikal,
ri at xak'ajisaj kiwach ruk' ch'uch'ujal e ruk' utzil,
e xaya' nik'aj taq q'ij e nik'aj taq k'olb'al chkech
arech kkitas kib' chrech ri ketzelal,
- ²¹ʒjas k'u che xaq'il awib' che ub'anik ri q'atojtzij pakiwi' ri e'awalk'uwa'l,
che ruk' ujikib'axik ri atzij e ruk' chapb'alq'ab',
ri at xajikib'a' ub'ixik ri tzij chkech ri ekitat?
- ²²Xa jek'uri', aretaq chi' kak'ajisaj qawach ri uj,
are nimalaj kak'ajisaj chi na kiwach ri eqak'ulel, arech kak'ut chqawach,
che aretaq chi' kqab'an ri q'atojtzij ri uj, rajawaxik kujchoman puwi'
ri utzil k'o awuk' ri at, e aretaq chi' kb'an ri q'atojtzij paqawi' ri uj,
kqeye'j che katoq'ob'isaj qawach ri'.

Pa taq b'iq'al kuk'ajisaj kiwach ri e'ajegipto

- ²³Xoquje', ri winaq che man suk' ta ri kik'aslemal kuk'am,
xab'an k'ax chkech ri e'are' xas ruk' ri ketzelal xkib'ano;
- ²⁴qastzij nak'ut che naj chik eb'enaq pa ri b'e che man suk' taj,
aretaq chi' ekidyos xkib'an chkech ri e'itzel e ri enim taq chikop,
kkiya alaj kesub'ik ejacha inlaj taq loch' che man k'o ta kechomanik.
- ²⁵Rumal k'uwa' weri', ejacha ak'alab' che man k'o ta keta'mab'al,
ri at, jun tze'b'al chawach, xataq uloq jun ka'jisab'al kiwach.

- ²⁶K'atek'ut, ri winaq che man xkich'ob' ta ucholaj we k'ax ri,
kya'taj na ri' chkech ri uq'atojtzij ri Dyos.
- ²⁷Rumal we k'ax ri' xewa'laj chkij ri jetaq awaj che kib'anom kidyos chkech
che kumal ri e'are' tajin kk'ajisax kiwach; xtortajik kiwach e xkik'am uq'ab'
che are qastzij Kidyos, ri jun che ojer kanoq man kkaj taj are Kidyos.
Xa jek'uri' xqaj ri nimalaj q'atojtzij pakiwi' ri e'are'.

**Q'atojtzij puwi' ri jetaq q'ijlanik kkib'ano ri e'are' che man junam ta qakojonik kuk'.
Jacha are Dyos ri uwachulew**

- 13**¹Je' nak'ut, konojel ri winaq che man k'o ta xkich'ob' uwach ri Dyos,
q'alaj che man k'o ta keta'mab'al:
k'o chkiwach ri uchak xub'ano,
k'atek'uri' man xkich'ob' ta uwach ri Are' che are Are',
xkil ri chak e man xkil ta ri Ajchak.
- ²Are ne ri q'aq', ri nimalaj kyaqiq' on ri ko'lik kyaqiq',
on ri uwi kaj che nojinaq chrech ch'imil, on are ri ja' che nimalaj uchuq'ab',
on are ri yab'al usaqil ri kaj, are ne wa' ekidyos chkiwach cho
ri uwachulew e e'are kajaw.
- ³Xsach kik'u'x ruk weri' rumal ri uje'lal,
e'are ekidyos xkib'an chkech
chketamaj b'a' che are nim ub'antajik ri Kajaw chkiwach weri',
rumal rech che xas are ri utikb'alil ri je'lal xeb'anowik ri e'are'.
- ⁴We are ri uchuq'ab' e ri nimalaj ub'antajik uchak,
ri rumal sachib'al k'u'x xekanajik,
chketa'maj b'a' che nimalaj ri' ri ukowinem ri xeb'anowik weri',
- ⁵rumal rech, ruk' ri unimal e ruk' ri uje'lal ri jastaq
kq'alajinik e kch'ob'tajik uwach ri Ajb'anal rech weri'.
- ⁶K'atek'ut, we winaq ri', utz ri' che xa jub'iq' keyajik;
wene' xkijal kib'e aretaq chi' tajin kkitzujuk ri Dyos e kkaj kkiriqo;
- ⁷rumal rech che ejeqel pa ri uchak xub'an ri Are',
xkaj xketa'maj uwach pa we jastaq ri'
e aretaq chi' je'lik xkilo, xekanaj kanoq ruk' ri uje'lal.
- ⁸K'atek'ut, man rumal ta wa' weri', ksachitaj ri kimak we winaq ri';
- ⁹rumal rech che we xekowin che uriqik ri keta'mab'al
arech kkinik'oj rij ri uwachulew,
ɟjas k'uche' man are ta nab'e xkiriq ri Rajaw weri'?

Ri winaq che kkitz'aq ri e'esal taq uwach dyos

- ¹⁰K'atek'ut, k'ax kech ri winaq che xkiko ri keye'b'al chkij ri ekaminaq taq jastaq,
ri winaq che xkib'ij kidyos chrech ri jastaq che kiq'ab' winaq xb'anowik,
xkib'ij kidyos chrech ri q'an pwaq, ri saq pwaq, che utzalaj uchakuxik xkib'ano,
xkib'ij kidyos chrech ri kiwachb'al ri jetaq chikop,
on chrech jun ab'aj che man k'o ta upatan, e xchakux rumal ojer q'ab'.
- ¹¹Jun ajb'anal si' kuchoy jun che', kujos ronojel ri ujme'tal, nojimal kuchakuj,
e kub'an jun jas uwach che rajawaxik pa ri uk'aslemal ri winaq.

- ¹²Ruk' ri xto'taj kanoq kukoj pa ri q'aq' arech kub'an ri uwa k'atek'uri' kutijo.
- ¹³K'o na utz'aqat ri che' che man k'o ta chi upatan,
 jun kotokik e kutzalaj che' ri k'o kanoq,
 kuk'am ub'ik e kuxo'laj uchakuxik ruk' ri ruxlanem;
 ruk' ri uno'jib'al uriqom, utzalaj uchakuxik kub'ano
 e kub'an jun uwachb'al winaq chrech,
- ¹⁴on wene' kub'an uwachb'al jun chikop chrech,
 kyaq tz'ajb'al kukoj chrech e kuch'uq uwi' ri man utz taj xelik.
- ¹⁵K'atek'uri', kutzukuj jun utzalaj k'olb'al jawi' kuya wi,
 e kunim cho jun xan e utzalaj uximik kub'an ruk' jun ch'ich'.
- ¹⁶Kuchajij arech man ktzaq ta uloq, rumal rech,
 che we winaq ri', reta'm che ri jun che' ri' man kkowin taj kuchajij rib' utukel,
 reta'm che xaq jun wachb'al e rajawaxik kchajij rumal jun winaq.
- ¹⁷K'atek'uri', aretaq chi' kraj kch'aw puwi' ri jastaq rech, ri uk'ulanem, ri eralk'uwa'l,
 man kk'ix taj kch'aw chuwach we jun che' ri' che man k'o ta uk'aslemal;
 e kuta puwi' ri uk'aselamal chuwach jun tuqa'rlaj jas uwach,
- ¹⁸kuta puwi' ri uk'aselamal chuwach jun kaminaq,
 kuta chrech jun jas uwach che man k'o ta reta'mab'al, arech kuto'o,
 kuta chrech arech kuya jun je'likalaj b'inem chrech, kuta ukoq chrech jun jas uwach
 che man kkowin taj kb'in ruk' ri raqan,
- ¹⁹kuta chrech arech utz uch'akoj kuriqo, arech utz ke'eloq pa ri uk'aslemal, kuta chrech
 ri jun jas uwach che man kkowin taj kusilob'isaj ri uq'ab'.
- 14**¹Jun winaq chik, che kb'e ub'ik puwi' ri polow che uq'axexik ri k'axalaj taq ja'
 kuk'omij chrech jun q'mut che' chi na chuwach ri jukub' che kruk'aj ub'ik ri are'.
- ²We jun jukub' ri', xb'anik rumal rech che eye'm ri ch'akoj chrij ri are',
 e ri ajchak chrech, are ri no'jib'al;
- ³k'atek'ut, are ri nimalaj loq'oq'eb'al ak'u'x, Tat, ri kk'amow ub'e ri are',
 rumal rech che xoquje' xajaq ri b'e pa ri polow,
 qastzij xajaq jun b'e pa ri uqe'tal ri ja',
- ⁴xa jek'uri', kak'utu che katkownik katkownik chuwach ronojel k'ax,
 arech, xoquje' ri jun winaq che man reta'm taj kb'in pa ri polow,
 kuya'o kb'e ub'ik chupam.
- ⁵Ri at man kawaj taj we man kwachinik ri Ano'jib'al;
 rumal k'uri' ri winaq kkiku'b'a' ri kik'u'x chrij jun alaj che',
 kkiq'axej ri uq'e'tal ri polow ruk' jun alaj jukub' e utz kiwach ke'opanik.
- ⁶Xoquje' pa ri umajib'al, aretaq chi' tajin kekam ri nim kaqan taq winaq,
 ri ureye'b'al ri uwachulew xuto' rib' pa jun alaj jukub',
 k'atek'uri', xk'am ri ub'e rumal ri aq'ab',
 arech kuya' kan jun k'ak' ija'al chrech ri uwachulew.
- ⁷Tewchi'talik ri' ri jun che' che rumal ri are' kpe uloq ri suk'il,
- ⁸k'atek'ut, saqkyaq ri' esal uwach dyos, xoquje' kyaqsaq ri jun xb'anow rech,
 ri jun winaq rumal che are xb'anowik, e ri jun che'
 rumal rech che kq'iy na ri', k'atek'uri', kb'ix dyos chrech.
- ⁹Xoquje' ri Dyos xuk'yaq ub'ik ri itzel winaq e ri itzel uchomanik.
- ¹⁰Chi ekeb' ri', ri ajchakul rech e ri chak kub'ano, kk'ajisax kiwach ri'.

Ri umajixik uya'ik kiq'ijil ri e'esal uwach dyos

- ¹¹Rumal k'uri', xoquje' kesolixik ri' ri e'esal taq uwach dyos ekech ri jetaq amaq',
rumal rech che e'itzel taq jastaq chkixo'l ri jetaq uchak ri Dyos,
jun ab'aj che kutzaq ri kuxlab'al ri winaq,
ejun k'amb'al che k'o chkaqan ri ech'u'j taq winaq.
- ¹²Aretaq chi' xchomaxik keb'anik ri e'esal uwach dyos,
aretaq chi' wa' xmajtajik ri makunik ruk' achi on ruk' ixoq,
aretaq chi' xe'el uloq, aretaq chi' wa' xub'an k'ax ri k'aselmal.
- ¹³Man ek'o ta la' chi pa ri umajib'al uloq,
xoquje' man pa junalik ta la' kek'o'ji' choq'ijisaq;
- ¹⁴rumal jun winaq che kk'utuwik xe'ok ri e'are' cho ri uwachulew,
rumal k'uwa' weri' xas aninaq wa' kk'is kiwach.
- ¹⁵Jun tatxel che b'isob'al k'olik rumal rech xkam ri uk'ojol rumak rax kamikal
k'atek'uri' xutaq ub'anik jun uwachb'al ri uk'ojol che man xkowin ta chi chrech,
e ri iwir kanoq che xa jun winaq,
chanim ri' jacha jun dyos kub'an chrech, nim kril wi
e kuya' kan chkech ri e'uwinaq nik'aj taq
awatalik jastaq e nik'aj taq q'ijlanik arech kkib'ano.
- ¹⁶K'atek'uri', ri itzel taq jastaq che naq'atalik chik chkixo'l ri winaq,
kk'o'ji' uchuq'ab', e kuxik pixab' chkech ri winaq,
e rumal ketaqanik ri e'ajawib', xeq'ijilaxik ri jetaq tz'aq;
- ¹⁷ri winaq che man loq' taj nim ke'kil wi ri ekajawinel rumal rech che naj ek'o wi,
xkitz'aq ri uwachb'al che naj k'o wi chkech
e xkib'an jun wachb'al rech ri ajawinel che ri e'are' nim xkil wi;
xa jek'uri', kkib'an ri' jacha k'o kuk' ri ajawinel e kkimalama' na ukoq ri'
ri uwachb'al rumal ri achixom kkina'o, nim kkil wi ri' kne'b'a' man k'o ta kuk'.
- ¹⁸K'atek'uri', ri winaq che man kkich'ob' ta uwach ri ajawinel
rumal ri umunil ri ajb'anal tz'aq xeqa puq'ab' ri are';
- ¹⁹rumal rech che ri ajb'anal tz'aq are kraj utz kilik rumal ri ajaw,
sib'alaj je'lik chi na ri uchak xub'ano
arech sib'alaj utz chi na kelik chuwach ri rilb'al,
- ²⁰e ri winaq xech'aktajik rumal ri je'likalaj uchak kub'ano,
xa jek'uri', ri xaq jun achi chuwach kanoq, che nim rilik kub'ano, xuq'ijilaj.
- ²¹E weri' xuxik jun k'amb'al chrech ri uwachulew:
e ri winaq, xeqaj chuxe' ri k'ax on chuxe' ri kikowinem ri jetaq q'atb'altzij,
xkikoj ri jun B'i'aj che man kb'ix taj, chkech ri jetaq ab'aj on chkech ri jetaq che'.

Ri k'ax xkiriqo rumal rech cheh xeq'ijalanik chkech ri e'esal uwach dyos

- ²²K'atek'uri', man xub'an ta chkech che xesach che uch'ob'ik ri Dyos;
xkiriq ri k'ax rumal che kech'o'jinik pa kech wi aretaq chi'
man kkich'ob' ta uwach ri Dyos;
e utzil wa' weri', xecha chrech we jetaq k'ax ri'.
- ²³Pa ri kiq'ijlanik che ke'kikamisaj ri ak'alab', pa ri k'u'talik jastaq kech,
on pa ri man k'o ta chi ub'e makaj kkib'ano, che man ch'ob'tal ta chi ub'e,
- ²⁴man k'o ta chi jun jas uwach ch'ajch'oj pa ri kik'aselamal e pa ri kik'ulanem
jun winaq, pa awatalik kukamisaj ri jun chik, on kub'an k'ax chrech,

- rumal ri makunik ruk' ixoq on achi.
- ²⁵Xaq jawije' chik kriqitajik wi ri kamikal e ri kik'el,
ri elaq' e ri man utz ta usachik ri pwaq,
man k'o ta chi k'ixb'al chrech ri elaq', man k'o ta chi ri suk'il,
xaq k'ax chik k'olik, man k'o ta chi saqalaj tzij,
- ²⁶e'oqatalik ri e'utz taq winaq, man k'o ta chi kna'tisaxik ri toq'ob',
xaq tz'ilob'inaq chi ri kuxlab'al ri winaq,
nimalaj makaj rumal rech che ri achi on ri ixoq kuk'ex ri ub'anik,
xaq man k'o ta chi ub'e ri k'ulanem,
makunik ruk' ixoq on achi e xaq ya'tal chik jas kub'an jun kraj.
- ²⁷Ri man k'o ta ub'i' q'ijlanik kb'an chkech ri e'esal uwach dyos
are wa' ri umajib'al, ri utikb'alil ub'ik e ri uk'isb'al ronojel uwach itzel.
- ²⁸Rumal rech, on kemoxirik ruk' ri kiki'kotemal,
on kkiya ub'ixik utzij ri Dyos che man tzij taj,
on pa ri kik'aslemal are kkib'an ri man suk'il taj
on xaq chub'anik kkib'ano, kkijikib'a ri kitzij:
- ²⁹rumal rech che xe'kiterne'b'ej enik'aj e'esal uwach dyos che man ek'ask'oj taj,
man k'o ta na'tal chkech we kkiriq jun k'ax rumal ri kitzij kkijikib'a'
che xaq chub'anik kkib'ano.
- ³⁰Jun suk'alaj q'atoztzij ri' kqaj pakiwi' ri e'are' rumal keb' kimak:
rumal rech che man utz ta ri kichomanik puwi' ri Dyos
e xe'ok chkiq'ijilaxik e'esal uwach taq dyos,
rumal rech che xaq chub'anik kkib'ano che ujikib'a'xik ri kitzij puwi'
ri saqalajtzij, ruk' nimalaj ketzelal chrech ronojel ri tyoxlaj ub'antajik.
- ³¹Man rumal ta ri kikowinem ri jastaq che pa ri kib'i' xkijikib'a' ri kitzij,
xane rumal ri kimak xkib'ano e ronojel mul kqaj pakiwi' ri e'itzel taq winaq.

Ri Isra'el man keq'ijilanik ta chkech e'esal taq uwach dyos

- ¹⁵¹K'atek'uri', ri at che at Qadyos, at utz e man kak'ex ta ri atzij, kach'ijej
ri uq'aq'al awoyowal e ruk' loq'oq'eb'al ak'u'x kattaqan puwi' ri uwachulew.
²Kne'b'a' ri uj kujmakunik, xas uj awech wi, rumal rech che at ri at qajaw,
k'atek'uri', man kujmakun ta ri' rumal rech che qeta'm che uj awech at.
- ³Ri uch'ob'ik awach ri at, are ri' ri tz'aqatalaj suk'il,
e ri uch'ob'ik ri awajawaremal are ri' ri urab' ri man k'o ta uk'isik ri qak'aslemal.
- ⁴Jayi', ri itzel taq kichak ri winaq, man xujusach ta ri uj,
xoquje' man xujusach ta ri kichak e'ajtz'ajal je'likalaj taq jastaq,
ri jetaq wachb'al che tz'ajom ruk' k'ya taq uwach tz'ajb'al,
- ⁵che ri ech'u'j taq winaq kkirayij uwach weri'
ri e'are' che kkirayij ri uwachb'al ri jun jas uwach che man k'o ta uk'aslemal.
- ⁶Qastzij nak'ut che ri e'ajb'anal rech ri e'esal uwach dyos,
ri ke'kipatajij on ri ke'ki'q'ijilaj ri keb'anowik, ri kkirayij uwach weri',
gas kekam chrech weri' e qastzij nak'ut che taqal chkij ri itzel kkiriqo.

Ri kich'u'jilal ri winaq che ke'kib'an ri e'esal uwach dyos

- ⁷Ri ajb'anal b'o'j ruk' k'ax kutz'aq ri ja'laj ulew
e k'ya taq jastaq kub'ano arech kqakoj ri uj.
Nik'aj kub'ano rech utzalaj ukojik

- nik'aj chik man je' ta ri' ri ukojik,
 k'atek'uri', junam ub'anik kub'an ronojel;
 xoquje', xa jun chi xoq'ol kub'an ronojel.
 K'atek'ut, ri upatan ri jun on ri jun chik,
 are ri ajb'anal rech kchoman weri'.
- ⁸K'atek'uri' –xaq loq' ri' ri uchak xub'ano– xa ruk'
 jun chi xoq'ol kuchakuj ub'anik jun esal uwach dyos,
 ri are' che k'ateri' xa'lax uloq pulew, k'atek'uri',
 aninaq wa' ktzaliq chi jumul jawi' petinaq wi uloq,
 aretaq chi' kta ri' chrech arech kutzalejisaj ri ruxlab'al.
- ⁹K'atek'ut, man k'o ta kok il puwi' ri ukamikal
 man k'o ta kchomanik puwi' che xaq q'axel ok'owel wa' pa ri uk'aslemal,
 xane are kch'o'jinik kuk' ri e'ajch'ayil saq pwaq e q'an pwaq,
 kresaj kiwach ri e'ajch'ayil saq ch'ich',
 e nimalaj uq'ij kuna'o rumal rech che kuchakuj ri e'esal uwach dyos.
- ¹⁰Xa chaj ri ranima' are sib'alaj man k'o ta upatan ri urayib'al chuwach ri poqlaj,
 ri uk'aslemal are xa jun mes chi na chuwach ri xoq'ol.
- ¹¹Rumal rech che man xraj taj xuch'ob' uwach ri xb'anow ri are',
 ri xkojow jun sk'ajalaj ruxlab'al e xuya' jun k'aslikalaj ruxlab'al.
- ¹²K'atek'ut, kuchomaj che ri qak'aslemal xa jun etz'anem kech ak'alab',
 e ri qaq'ij ujk'aslik, xa jun k'ayb'al rech taq ch'akoj:
 «Rajawaxik k'o qach'akoj chi pa ronojel,
 xoquje' ne' rajawaxik k'o qach'akoj ruk' ri itzel», kcha ne'.
- ¹³We jun winaq ri', xas are reta'm chkiwach konojel che ri are' kmakunik,
 reta'm che ruk' xoq'ol, junam uchakuxik kub'ano ri jetaq b'o'j
 che man k'ax ta kipaxik e ri kiwachb'al ri e'esal uwach dyos.

Ri nimalaj ketzelal ri e'ajegipto: ri uq'ijilaxik ri e'esal uwach dyos

- ¹⁴K'atek'ut, konojel ri e'are' are ech'u'j e etuqa'r taq winaq chuwach ri ruxlab'al
 jun laj loch', ri ekik'ulel ri siwan atinimit che xkib'an k'ax chkech e'are';
- ¹⁵ri e'are' ekidyos xkib'an chkech konojel ri ekidyos ri jetaq amaq' chik,
 ri e'are' che man kkikoj ta ri kiwoq'och arech keka'y chrech jun jas uwach,
 man kkikoj ta ri kitza'm arech ke'uxlab'anik,
 man kkikoj ta ri kixikin arech ketanik,
 man kkikoj ta ri uwi' kiq'ab' arech kechapanik,
 e ri kaqan man kena'w taj keb'inik.
- ¹⁶Je' nak'uri', rumal rech che jun winaq ri xb'anow kech,
 jun winaq che uqajom ri ruxlab'al xb'anowik weri';
 e man k'o ta jun winaq kkowinik kub'ano jun dyos che junam ruk' ri are';
- ¹⁷ri are' kkam na ri' e kub'an ruk' ri itzel taq uq'ab'
 jun jas uwach che man k'o ta uk'aslemal.
 Qastzij na k'ut che are k'o ub'antajik ri are' chuwach ri jastaq kuq'ijilaj:
 ri are' qastzij ne' che xya'ik uk'aslemal, k'atek'ut ri jastaq ri' man k'o ta kik'aslemal.
- ¹⁸Xoquje' kkiq'ijilaj ri jetaq chikop che nimalaj ke'etzelax kiwach;
 che ekonaj taq chikop chkiwach ri enik'aj chik.
- ¹⁹K'atek'uri', man k'o ta je'l chkech jacha ri enik'aj taq chikop chik, arech kek'ayixik,

ri echikop ri' man k'o ta jun utzij ri Dyos chkech, xoquje' man xe'utewchi'j taj.

Ri jetaq xtutz' e ri echikop ajuwokaj

16¹Rumal k'uwa' we jetaq chikop ri',

ri winaq ri' xk'ajisax kiwach jacha ri taqal chkij ruk' jetaq chikop jacha weri',
xk'ajisax kiwach ruk' ek'ya inlaj taq chikop.

²Chuwach we k'ax ri', xab'an ri utzil chkech ri siwan atinimit
arech kawesaj ri nimalaj wi'jal kiriqom,
xasuk'umaj jun je'likalaj kiwa che ki' una'ik: ri esaqko'r.

³K'atek'ut, ri enik'aj chik, kne'b'a' kkirayij uwach jun kiwa',
rumal ri itzel taq kika'yik ri chikop che taqo'm uloq pakiwi',
man k'o ta chi kiwa' kkaj, xel ub'ik ri kinumik,
k'atek'ut, ri siwan atinimit, aretaq chi' xe'q'axtaj pa ri wi'jal,
k'o ri jun je'likalaj kiwa che ki' una'ik.

⁴Rajawaxik che kkina' jun nimalaj wi'jal ri enab'e,
ri winaq che e'ajb'anal k'ax chkech ri enik'aj chik,
e chkech ri e'are' xuwi taqal chkij kkina'o ri k'ax tajin kkiriq ri ekik'ulel.

Ri jetaq sak' e ri jun ch'ich' raxakan

⁵K'atek'uri', aretaq chi' xqaj pakiwi' ri nima'q e k'axka'y taq chikop,
e xekamik rumal keti'ik kumal ri eraxakan,
ri uq'aq'al awoyowal man xuq'a' taj chi k'ate' na pa ri uk'isb'al;

⁶xane xab'ij chkech nab'e, xane xe'ayajo ruk' ri k'ax xkiriqo ri',
xya'taj chkech jun kolotajem k'utb'al, arech kna'taj chkech ri ktaqanik ri Apixab',

⁷e jachin kril apan ri are' kkolotajik, man rumal ta weri' che krilo,
xane rumal awech ri at che at kolonel chkech nimalaj konojel.

⁸Xa jek'uri', xak'ut chkiwach ri eqak'ulel
che at ri kato' kiwach ri winaq chuwach ronojel itzel;

⁹e ri e'are' kekamik aretaq chi' keti'ik kumal ri sak' e ri amalo,
e man k'o ta jun kunab'al arech kkoltaj ri kik'aslemal,
rumal rech che qas taqal chkech kkiriq we k'ax ri' kumal we taq chikop ri',

¹⁰k'atek'ut, ri e'awalk'uwa'l, man k'o ta jun uware ri eraxakan xe'uch'ako;
rumal rech che xatoq'ob'isaj kiwach, xe'akolo e xekuntajik.

¹¹K'atek'uri', aretaq chi' kunatajinaq chik ri xe'ti' wi,
kuna'taj chkech ri atzij che rajawaxik kkib'ano
wene' rumal rech che xas man k'o ta chi na'tal chkech,
man kna'tisaj ta chik ri jetaq utzil ab'anom chkech.

¹²Man k'o ta ri jun q'ayes on jun kunab'al che xkiya chuwach ke'ukunaj ri e'are',
xane are ri atzij xe'ukunaj Ajawxel, che xas ronojel kukunaj.

¹³Rumal rech che at k'o ri akowinem puwi' ri k'aslemal e puwi' ri kamikal,
at ri katqasanik ri winaq chuchi' ri Hades e kawesaj chi uloq chila'.

¹⁴K'atek'ut, ri winaq kkwonik kkamisanik rumal ri retzalal,
k'atek'ut, man kkwonin ta ri' kutzalijsaj ri ruxlab'al aretaq chi' xel ub'ik,
xoquje' man kkwonin taj kuto' uwach
ri jun uxlab'al che k'amom chik pa ri Hades.

Ri saqb'ach e ri mana

- ¹⁵Jun winaq man kkowin taj kanimaj pa ri aq'ab'.
- ¹⁶Ri e'ak'ulel che man xkaj taj kkich'ob' awach
 xkiriq k'ax rumal ri uchuq'ab' ri aq'ab';
 ri kamikalaj jab', ri saqwach, nimalaj taq jab'
 che man ktani' ta chik xtzaq pakiwi', e xe'ub'uwuwisaj ri q'aq'.
- ¹⁷K'atek'uri', jun sachib'al ku'x', ri ja' che ronojel kuchupu,
 xane sib'alaj kjanin chi na;
 rumal wa' che ri uwachulew kch'o'jinik
 arech kutoq'ob'isaj kiwach ri esuk' taq winaq.
- ¹⁸K'o jun taq mul ri ujuluwik ri q'aq' kqajik,
 rumal rech che kuna' rib' wene' ke'uporoj ub'ik konojel
 ri echikop etaqo'm uloq pakiwi' ri e'itzel taq winaq,
 e xa jek'uri' kuk'ut chkiwach aretaq chi' kkil weri',
 che are ri q'atoj utzij ri Dyos tajin keroqataj ri e'are';
- ¹⁹k'o chi jun taq mul, che ri ujuluw ri q'aq'
 are kuporoj chi na ronojel pa ri ja',
 arech kusach uwach ri itzel taq uwach ri chuwachulew.
- ²⁰K'atek'uri', ri siwan atinimit xaya jun kiwa anjel chkech ri e'are',
 xaya chkech chikaj uloq jun kaxlanwa che asuk'umam chik,
 jun kaxlanwa che kuya' ronojel utzil e che utz kkina' nimalaj konojel.
- ²¹E ruk' ri xaya' chkech, xak'utu' ri akme'lal kuk' konojel ri e'awalk'uwa'l,
 xane chkijujnal ri kkitijo, utz utijik kkina'o,
 kk'extajik ri una'ik jeri' jacha ri kraj ri winaq ktijowik.
- ²²Ri saqtew e ri ab'aj saqtew kuq'i'o ri q'aq', mam xja'r taj;
 xa jek'uri', ri e'awalk'uwa'l xketa'maj che ri q'aq'
 rajawaxik arech kuk'is tzij puwi' ri kitiko'n ri ek'ulel
 ri q'aq' kub'uwuwisaj ronojel chi pa ri saqb'ach e kmajtaq ub'ik chi pa ri jab',
- ²³katek'ut, arech kuto' uwach ri kiwa ri esuk' taq winaq,
 man k'o ta chi kna'taj chrech ri suk'ilalaj ukowinem.
- ²⁴Rumal rech che ri achak xab'ano, katupatanij ri at, che at xatb'anowik,
 e kukowirisaj rib' che uk'ajisax kiwach ri man esuk' winaq taj
 e kujik' rib' arech kutoq'ob'isaj kiwach ri kekojon chaweche ri at.
- ²⁵Rumal k'uwa', aretaq chi' kuk'ex rib' pa ronojel,
 tajin kupatanij ri awutzil che nimalaj konojel ke'upatanij,
 jacha ri kirajawaxik ri kkita chaweche;
- ²⁶xa jek'uri', Ajawxel, ri eloq'alaj taq awalk'uwa'l, xketa'maj:
 man are ta ri jalajoj taq uwach ri ulew ri ketzuquwik ri winaq
 xane are ri atzij kek'olowik ri winaq che kekojon chaweche.
- ²⁷Ri q'aq' man kkowin taj kuja'risaj ri xa jun ujuch' ri q'ij kkowin chrech,
- ²⁸ruk' weri', ri winaq xketa'maj che rajawaxik aq'ab'il kewa'lajik
 aretaq chi' maja' kel uloq ri q'ij arech kemaltyoxin chaweche,
 e arech katkiriqa' aretaq chi' kwa'lij ri q'ij;
- ²⁹rumal rech che ri reye'b'al ri jun winaq che man kmaltyoxin taj,
 kja'rik jacha ri saqb'ach pa ri q'alaj,
 e kb'elel ub'ik jacha jun ja' che man k'o ta upatan.

Ri q'equ'mal e ri tak'tik raqan q'aq'

17¹Je' nak'ut, nimalaj ub'anik ri jetaq achomanik e k'ax uch'ob'ik!

Rumal k'uwa' enik'aj taq uxlab'al xesach chech ri kib'e.

²Ri e'itzel taq winaq xkichomaj che kekowinik kkib'an k'ax chech jun tyoxlaj amaq',
ri winaq ri' etz'apitalik pa ri q'equ'm,
etz'apitalik pa jun aq'ab' che man k'o ta uk'isik,
etz'apitalik kan pa taq ri kachoch,
e pa junalik naj xeb'e wi chech ri loq'oq'eb'al k'u'x.

³Ri are' xkichomaj che man k'o ta kq'alajanik ri' ri kimak che pa awatalik xkib'ano,
xkib'ano rumal rech che man k'o ta chi na'tal chkech,
rumal che kisachom chi ronojel, xa jek'uri',
xkijub'uj ub'i kib' rumal ri nimalaj xib'rikil, kixib'im kib' rumal ri jetaq xib'inel.

⁴Ri jun kik'olb'al jawi' kkik'u'm uloq kib',
xoque' man kuto' ta kiwach ri' ri e'are' chuwach ri xib'rikil;
xib'ib'al taq winik ktatajik ri' chkixukut ri e'are',
esaqtub' taq kaminaqib' e xib'ib'al taq keka'yik,
xkik'ut kib' chkiwach ri e'are'.

⁵Man k'o ta jun q'aq' k'o uchuq'ab' kkowinik ke'unikej ri e'are',
xoquje' jetaq ch'imil che xch'ub'lin chikaj
man xekowin taj xkisaqarisaj ri jun chaq'ab' ri'.

⁶Chi xaqte' xuwi xkil jun ujuluwik q'aq' tajin kk'atik utukel
e weri' xe'unojisaj chech nimalaj xib'rikil.
E aretaq chi sib'alaj kixib'im kib', kchup ub'ik we q'aq' ri'
sib'alaj k'ax chi na ri kkichomaj puwi' ri xkilo.

⁷Ri kichak ri e'ajch'ob'nel taq winaq xkib'ano, man k'o ta xunab'ej apanoq,
e ri keta'mab'al, xq'alajanik che man k'o ta upatan;

⁸rumal rech che ri winaq che xkib'ij kkesaj ri yab'il
e ri xib'rikil chkeh ri emoxirinaq xane e'are chi ri e'are' kemoxirik kanoq.

⁹Kne'b'a', man k'o ta jun xib'inel ke'uxib'ij,
kkixib'ij kib' chkiwach ri alaj taq chikop e ri eraxakan che kexulq'ab'anik,

¹⁰xekamik rumal ri xib'rib',
e man xkaj taj xkil ri jun kyaqiq' che man loq' taj ke'animaj chuwach.

¹¹Qastzij nak'ut che ri itzel man tzij taj k'o uchuq'ab'
e xas kub'an ri q'atojtzij puwi' ri are';
rumal rech che chaptalik pa rech wi, xas are kuchomaj ri nimalaj taq k'ax.

¹²Ri xib'rikil kpetik aretaq chi' ri winaq man kchoman ta chik;

¹³aretaq chi' gas man reta'm ta pa rech wi jawi' ri kpe wi ri k'ax kuriqo,
sib'alaj kuxib'ij rib' chi na chuwach weri'.

¹⁴Chkech ri winaq ri', pa we jun chaq'ab' ri' che petinaq uloq chi pa ri Hades,
che man k'o ta ukowinem, jawi' junam ewarinaq wi,

¹⁵chi e'oqatam chik rumal ri xib'ib'al taq sub'nel,
katek'uri', xaq etak'toj chik rumal rech che xwomb'ax kanoq ri kuxlab'al;
rumal rech che xe'uchap jun nimalaj xib'irikil che man k'o ta na'tal chkech.

¹⁶Xa jek'uri', xaq apachinoq ri ktzaq ub'ik chila',
xas ktz'apitaj kan chila', k'atek'uri' man k'o ta uchi'ja.

¹⁷Kne'b'a' ajchak chrech ri ulew on ajuyuq',

- on xaq utukel ajchak pa ri tz'inalik ulew,
 man k'o ta na'tal chkech, are kkinimaj ri kirajawaxik;
¹⁸konojel junam eximalik chrech ri uch'ich ri q'equ'm.
 Ri kyaqiq' che kxulq'ab'anik,
 ri je'likalaj kib'ix ri chikop ajuwokaj kkib'an uloq pa taq ri uq'ab' ri che',
 ri ja' che kchojojik kqaj uloq,
¹⁹ri ab'aj che kponklajik ktzaq uloq,
 ri jetaq chikop che kech'oplinik keq'axik e man keq'alajin taj,
 ri xib'ib'al taq awaj ek'o pa k'ache'laj che kiwinik keq'axik,
 ri jetaq juyub' che nimalaj kexojlinik uloq rumal ri wokwik,
 nimalaj xib'rikil kkina' chrech ronojel e xaq epichil chi rumal weri'.
²⁰K'atek'uri' ronojel ri uwachulew nojinaq chrech jun nimalaj saqarib'al
 e konojel ri winaq man k'o ta na'tal chkech, utz kiwach tajin kechakunik;
²¹xuwi pakiwi' ri enik'aj winaq ri' chemelik jun alaj q'equ'malaj aq'ab',
 e we q'equ'mal ri' xa jun uwachb'al ri q'equ'mal che ke'uk'ulaj na ri' ri e'are'.
 K'atek'ut, ri winaq ri', sib'alaj e'al chi na chb'il kib' chuwach we q'equ'mal ri'.

- 18¹**K'atek'ut, chkech ri tyoxlaj taq awinaq k'o jun nimalaj saqarib'al.
 E ri enik'aj winaq chik, che tajin kkita' ri kich'ab'al, k'atek'ut man kkil ta kiwach,
 xkib'ij chkech che utz kech ri e'are' rumal rech man k'o ta k'ax xkiriqo,
²nimalaj kkimaltyoxij chkech, rumal rech che kne'b'a' xkiq'axej k'ax,
 man k'o ta uk'axel chkitoj chkech ri e'are',
 e nimalaj sachib'al kimak kkita chkech rumal rech
 ri itzelalaj kib'antajik xkib'an kuk' ri e'are'.
³Chuwach ri q'equ'mal are xaya' chkech ri e'awinaq ri at jun tak'atik raqan q'aq'
 arech kuk'am ub'ik kib'e pa jun b'e' che man keta'm taj,
 e jacha jun ch'uch'ujalaj q'ij che man k'o ta k'ax kub'an
 chkech pa ri tyoxlaj kib'inem.
⁴K'atek'ut, ri enik'aj winaq chik utz na k'uri' chkech che man k'o ta kisaqarib'al,
 are utz ri' etz'apitalik pa ri q'equ'm ri e'are' che xe'kitz'apij ri e'awalk'uwa'l,
 ri e'awalk'uwa'l che kkisipaj na chrech ri uwachulew
 ri ch'ajch'ojalaj usaqarib'al ri pixab'.

Kekamik ri enab'e taq e'alk'uwa'lxel

- ⁵Rumal rech che xkaj xe'kikamisaj ri in laj taq kalk'uwa'l ri etyoxlaj taq winaq
 e che xa jun ri inlaj ak'al xkoltajik kanoq,
 xak'ajisaj kiwach, aretaq chi' xe'atoqij ub'i chkech ek'ya taq kalk'uwa'l
 e ri e'are', junam xe'akamisaj pa ri ja' che nimalaj kchojojik.
⁶We jun chaq'ab' ri' xya'taj ub'ixik chkech ri eqatat,
 arech kk'o'ji' kichuq'ab' aretaq chi' qastzij kkik'am uq'ab' ri tzij
 che jikib'am ri tzij puwi' e che ri e'are' ekojoninaq chrech.
⁷Xoquje', ri siwan atinimit
 xreye'j ri kikolotajem ri esuk' taq winaq e ri uk'isik tzij pakiwi' ri e'uk'ulel;
⁸xoquje' ruk' ri uk'ajisaxik kiwach ri eqak'ulel xab'ano
 ri at, nim xujawil wi aretaq chi' xujasik'ij awuk' ri at.
⁹Ri etyoxlaj taq winaq che ek'alk'uwa'l ri esuk' taq winaq,
 xkib'an tab'al taq toq'ob' pa awatalik,

- e junam uchomaxik xkib'ano we upixab' ri Dyos ri',
 che junam uk'aslemaxik ri' kkib'ano ri etyoxlaj taq winaq, ri utzil e ri k'ax;
 e chi nab'e uloq xkib'ixoj ri jetaq kib'ix ri ekinan ekitat.
- ¹⁰Chuwach we jetaq b'ix ri', kitzalejisaj uwach ri ekik'ulel ruk' ri k'isb'al ku'x,
 naj ktatataj wi ri koq'ej ri winaq che tajin ke'oq pakiwi' ri ekalk'uwa'l.
- ¹¹Junam k'ax tajin kqaj puwi' ri chi ajpataninel e ri ajaw,
 ri xaq sin winaq pa ri tinimit xoquje' jeri' ri k'ax tajin kuriqo
 jacha ri k'ax kuriq ri ajawinel.
- ¹²Junam nimalaj konojel k'o ek'ya taq kikaminaq
 ri kamikal junam xub'an chkech konojel.
 Ri winaq che xek'asi' kanoq man ke'utzaqa' ta chik che kimuqik ri e'are',
 rumal rech, chi xa pa jun kajb'al xeqajik ri kixu'm ri kikotz'i'jal.
- ¹³Man kekojon taj rumal rech che xeqaj puq'ab' ri jastaq che man tzij taj
 e aretaq chi' ekaminaq chik ri enab'e taq kalk'uwa'l, xkik'isb'ej ub'ixik
 che ri e'awinaq e'ralk'uwa'l ri Dyos.
- ¹⁴Aretaq chi' ronojel nimalaj tz'inalik k'olik,
 e xopanik ri panik'aj aq'ab'
- ¹⁵ri atzij, ruk' ukowinem, jacha jun ajch'o'j nimalaj ukowinem,
 xqaj uloq cho ri nimalaj atem chikaj,
 xqaj uloq cho ri ulew che b'im chik kchup uwach,
 ruk'am puq'ab' ri atzij, che jacha jun ch'ich' rech ch'o'j k'o upuchi',
 ri atzij che man ktzalij ta paraqan,
- ¹⁶xtak'i'k e xunojisaj ri uwach ulew chrech ri kamikal;
 xuchap ukoq ri kaj aretaq chi' ktak'i' cho ri ulew.
- ¹⁷K'atek'uri', chi xaqte' xechaptajik ruk' ri xib'rib', rumal ri kichik' e rumal jetaq xib'nel,
 chi xaqte' xkik'ulmaj we xib'rikil ri'.
- ¹⁸Chi xaq jawije' chik etutz'tuj wi ri ekaminaqib',
 e tajin kkiya ub'ixik jas che xekamik,
- ¹⁹rumal rech che xya' ub'ixik e xketa'maj weri' pa taq ri kichik' xkib'ano,
 arech man xaq ta jeri' kekam ub'ik,
 xane are utz kketa'maj jasche kk'ajisax kiwach.

Ri k'ax xk'ulmatajik pa ri tz'inalik ulew

- ²⁰Xoquje', ri esuk' taq winaq xekajmaxik rumal ri kamikal,
 ek'i ri xekamik pa ri tz'inalik ulew.
 K'atek'ut, man naj taj xuq'i'o ri uq'aq'al royowal ri Dyos,
- ²¹rumal rech che jun ch'ajch'ojalaj achi, aninaq xuto' kiwach ri e'are'.
 Xuto' kiwach ruk' ri jetaq kukojo pa ri uchak upatan,
 xukojo ri ch'ab'al chuwach ri Dyos e ri k'ok' q'ol rech sachib'al makaj,
 xch'o'jinik ruk' ri Uq'aq'al Royowal ri Dyos e xa jeri' xk'is ri b'innel k'ax,
 xa jek'uri' xuk'utu che qastzij ajpataninel chawech ri at.
- ²²E xuch'ak ri royowal man ruk' ta uchuq'ab' ri ub'aqil,
 on ruk' ri ukowinem ri taq ch'ich' rech ri ch'o'j;
 xane xch'akan puwi' ri tajin kuk'ajisaj kiwach, ruk' ri utzij,
 aretaq chi' xuna'tisaj ri utzij ujikib'am chkech ri etatxel,
 xoquje' ri jetaq chapb'alq'ab' ub'anom kuk'.

- ²³Aretaq chi', xaq keqam chi kib' ri ek'ya taq kaminaqib',
xpetik e xutak'b'a' rib' chuwach ri uq'aq'al royowal,
xutz'apij ri b'e chuwach,
ri jun b'e che kuk'am ub'ik jawi' ek'o wi ri ek'aslik na.
- ²⁴Cho ri ratz'yaq kukojo pa ri uchak upatan, t'iqitalik ronojel ri uwachulew,
ri uq'ijil ri kib'i' ri etatxel, tz'ib'atalik pa ri kijeb' ucholaj je'likalaj taq ab'aj,
e cho ri ab'aj wiqib'al ri ujolom, k'o ri Nimalaj Ab'antajik.
- ²⁵Chuwach weri', ri Ajb'anal K'ax, xuxib'ij rib' e xtzalij pa raqan;
xane xka'jisan wachaj ri uk'utik ri Uq'aq'al Awoyowal.

Ri Kyaq Polow*³³

- ¹⁹¹K'atek'ut, pakiwi' ri e'itzel taq winaq, xqajik ri k'axalaj uq'aq'al royowal,
rumal rech che ri Are', xas reta'm wi ri kkib'an na ri winaq ri',
²e aretaq chi' che xas pa aninaqkil xuya' alaj chkech ri e'uwinaq arech keb'e ub'ik,
e che kuk'ex chi uchomab'al ri' e keb'e ub'i ri' che koqataxik ri e'are'.
- ³Je' nak'ut, ri winaq ri', aretaq chi' ke'oq' na chkech ri kikaminaq pa ri kimuqub'al,
k'atek'uri', xkichomaj chik jun ch'u'jalaj chomanik:
che kkimajij koqataxik ri winaq che tajin ke'animaj ub'ik,
ri winaq che xas e'are', pa aninaqkil xe'kesaj ub'ik.
- ⁴Qastzij nak'ut che utz chkech che kek'am ub'ik pa we suk'alaj uchupik kiwach ri'
e man k'o ta chi na'tal chkech, xsach chkech che xekajmaxik;
xa jek'uri', kkitz'aqatisaj uwach ri k'ax xkiriq kanoq,
- ⁵k'atek'uri', ri siwan atinimit, xkich'ak jun utzalaj kib'inem,
e ri e'are' xkiriq jun sachib'al k'u'x kamikal.
- ⁶K'atek'ut, ronojel ri uwachulew xunimaj ri ataqanik,
xuk'ex rib' pa ronojel ri ub'antajik
arech qas utz kijeqab'axik kib' kkib'an ri e'awalk'uwa'l.
- ⁷Xilitajik jun sutz' che xuch'uq uwi' ruk' ri umuj jawi' k'o wi ri tz'um taq ja,
e kel uloq chaqi'jalaj ulew pa ri ja',
xk'o'ji' jun utzalaj b'e pa ri Kyaq Polow,
e pa ri uq'etal ri polow, kilitajik jun xaxrojalaj suq'unb'al,
- ⁸e ri winaq che kuto' kiwach ri aq'ab',
jun chi tinimit xkib'ano, junam kiq'axik xkib'an ub'ik,
aretaq chi' tajin kkil ri mayib'al taq jastaq ri'.
- ⁹Kexak'panik jacha kkib'an ri kej che ek'o pa ri suq'unb'al,
jacha echij kkib'ano, rumal che keki'kotik,
e nimalaj aq'ijil xkiya'o, ri at, at Ajawxel, che xato' kiwach ri e'are'.

K'isb'al taq tzij

- ¹⁰Kna'taj na chkech ri xkik'ulmaj pa ri kib'inem,
che ri jetaq us man xe'alax taj ruk' jun chik us, xane xe'el uloq pa ri ulew,
ri jetaq xtuz' man xe'alax ta ruk' jun chikop k'o pa ja',
xane are' ri Nima Ja' xe'uxab'ij uloq e man k'o ta chi kik'isik.
- ¹¹K'atek'uri', chuwach chi apanoq weri', xkil chi jun jalajoj kala'xik ri chikop aj uwokaj,
aretaq chi', rumal ri kinumik xkita utzalaj taq kiwa,
- ¹²arech utz uya'ik ri kiwa kuta ri kirayib'al,

echikop ajuwokaj xe'el uloq pa ri polow.

Are nimalaj umak na ri Egipto chuwach ri Sodoma

- ¹³K'atek'ut, xqaj ri jetaq k'ax pakiwi' ri ajmakib',
 xna'b'ejik ub'ixik chkech ruk' ri nimalaj taq k'ax kuypa',
 gas taqal chkech ronojel we jetaq k'ax ri' rumal ri ketzelal;
 rumal rech che gas xkiq'alajisaj ronojel ri kiti'tik chkech ri ekaxlan winaq.
- ¹⁴Enik'aj chik man xe'kik'ulaj ta kiwach ri winaq xe'opaniq,
 rumal rech che man keta'm ta kiwach,
 k'atek'ut, ri winaq ri' xe'kikoq pa k'axalaj taq chak ri ekaxlan taq winaq
 che xe'kik'ulaj pa ri kitinimit e we ekaxlan winaq ri' eb'anal utzil chkech e'are'.
- ¹⁵Qastzij ne' che kesolix ri' rumal jun nimalaj k'ax,
 rumal rech che ruk' ti'tik xe'kik'ulaj ri ekaxlan taq winaq,
- ¹⁶ri e'ajegipto, aretaq chi' xe'k'ultajik kumal ri awinaq ruk' nimaq'ij
 e aretaq chi' junam uk'aslemaxik kib'anom chik ri utzil taqal chkij ri e'are',
 xkik'yaq chkij e'are', k'axalaj taq chak.
- ¹⁷Rumal k'uwa', emoy xekanaj kanoq,
 ejacha ri winaq ri' che kisutim rij ri uchi'ja rech ri suk'il ub'antajik,
 aretaq chi' esutulik pa nimalaj q'equ'mal,
 chkijujnal kkitzukuj, arech ke'o ub'ik pa ri rokib'al ri rachoch.

Ri jun chik k'ak' utzil

- ¹⁸Je' nak'ut, ri kib'antajik kuk'am rib' e jun k'ak' jas uwach chik kk'iy chkixo'l,
 jeri' jacha pa ri jun arpa, ri jetaq uq'ojomaxik kk'extajik ri utayik
 k'atek'ut, xas man kuk'ex ta wi ri roq'eb'al, junam kkanajik;
 e jewa' ri kriqitajik aretaq chi' knik'ox rij ri jastaq ok'owinaq chik,
- ¹⁹enik'aj chikop che erech keb'in cho ri ulew, xas ke'uxik erech chi ja',
 e ri nik'aj che erech kemuxnik, tajin keb'in chik cho ri ulew;
- ²⁰ri q'aq' nimalaj kq'alajinik chik ri uchuq'ab' pa ri ja',
 e ri ja', man xna'taj ta chik chrech ri ukowinem che uchupik ri q'aq';
- ²¹k'atek'ut, ri ujuluwik ri q'aq' man xub'uquwisaj ta ub'ik ri kiti'ojal
 ri etuqa'r taq chikop che tajin keb'in panik'aj chrech ri q'aq';
 xoque' man xuja'risaj ta ri kiwa uya'om ri Dyos
 chkech che chujala' ub'ik ri saqtew.

Uk'isb'al tzij

- ²²Qastzij nak'ut, Ajawxel, che pa ronojel nimalaj xab'an
 chkech ri siwan atinimit e xaya' nimalaj kiq'ijil;
 e xatk'oji' ri At kuk' ri e'are', ronojel taq q'ij e pa ronojel k'olb'al!